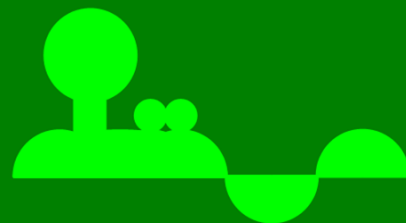

Nieuwsbrief

Landschapsbeheer Oss | September 2018 | Jaargang 18 | Nummer 75

Redactie Richard Ceelen, Dick Roza, René van Dorst, Jan Oomen | **E-mail** redactie@landschapsbeheer-oss.nl
Redactieadres Redactie Landschapsbeheer Oss, Braakstraat 46, 5345 XB Oss

20 jaar

Landschapsbeheer Oss

Contact

Landschapsbeheer Oss

Tolstraat 3
5342 NH Oss
T 0412-474322
I www.landschapsbeheer-oss.nl
E info@landschapsbeheer-oss.nl

Voorzitter

Ronald Widdershoven
T 0412-631362
E voorzitter@landschapsbeheer-oss.nl

Secretaris

Hanny Wagemakers
T 06-18353309
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Penningmeester

Jan Ploegmakers
T 0412-641500
E penningmeester@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie, Werving & Vrijwilligerscontact

Dick Roza
T 0412-642368
E pr@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie & Website

Richard Ceelen
T 06-54218521
E redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Juridisch Adviseur

Maarten Furnée
T 0412-454204
E juridischadviseur@landschapsbeheer-oss.nl

Werkplaats Natuur, Landschap & Cultuurhistorie

Henk Smouter (Projectcoördinator)
Tolstraat 3
5342 NH Oss
T 06-54288252
E hs@werkplaatsnlc.nl

Coördinator Beheer

Tonnie van Hooff (Projectcoördinator)
Tolstraat 3
5342 NH Oss
T | 06-37456820
E tvh@werkplaatsnlc.nl

Landerij VanTosse

Hanny Wagemakers
T 06-18353309
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

De Stichting Landschapsbeheer Oss is gevestigd te Oss en ingeschreven bij KvK Oost-Brabant onder nummer 17105068 Rabobank Oss, NL94 RABO 0170 4198 94

Landschapsbeheer Oss

Inhoudsopgave

20 jaar Landschapsbeheer Oss	1
Hoe het groeide	2
Ontwikkelingen in Oss-Zuid	2
Jubileumuitgave	5
Hoogtepunten uit ons 20-jarig bestaan	5
Als een vis in het water	6
Kort Nieuws	16
Werkgroep Landschapsbeheer	23

Colofon

Nieuwsbrief Landschapsbeheer Oss

September 2018, jaargang 18, nummer 75, oplage 800.

Kopij

Wij nodigen graag iedereen uit om een bijdrage te schrijven voor de nieuwsbrief!

U kunt uw bijdrage met of zonder illustraties mailen naar redactie@landschapsbeheer-oss.nl.

De sluitingstermijn voor kopij voor de volgende nieuwsbrief is 1 december 2018.

Foto's voorpagina

Boven: Deze mooie foto van korenschoven maakte Pieter van der Meer van de Stofvreters op 10 juli langs het fietspad bij de Oude Baan nabij de Joodse begraafplaats in Geffen. Linksonder: Samenwerken met De Koornbeemd aan de Spaander Straatsche Akkers (Foto: Dick Roza) Rechtsomder: Onder water rietmaaien aan de poel nabij de Koningweg in De Stelt (Foto: Dick Roza)

NATUURWERKDAG

een initiatief van LandschappenNL

Op zaterdag 3 november vindt weer de landelijke Natuurwerkdag plaats. Op 520 locaties in Nederland, kan iedereen die van de natuur houdt, weer een dag lekker buiten werken. Ook Landschapsbeheer Oss doet weer mee, nu samen met Landschapsbelang Maasdonk.

Leuke werkzaamheden in mooi gebied

Dit jaar is het Geffens Veld, gelegen tussen Geffen en Oss, gekozen als werklocatie. In dit mooie landelijke gebied is reeds veel natuur aanwezig en die moet uiteraard ook onderhouden worden. Er zijn een poel, een bosperceeltje, knotwilgen, struiken, fruitbomen en ecologisch beheerde bermen aanwezig. Ook worden er nieuwe bomen en struiken aangeplant. Landschapsbeheer Oss gaat voor de eerste keer aan de slag met de groep uit Maasdonk. Verzoek aan onze vrijwilligers: nodig familie, vrienden of bekenden uit om mee te komen werken. Ook kinderen zijn natuurlijk van harte welkom! De werkzaamheden beginnen om 10.00 uur en lopen door tot ca. 14.00 uur. Om 9.45 uur starten we met koffie en cake en geven uitleg over de werkzaamheden. Om 12.00 uur is er pauze met soep (brood meebrengen dus) waarna we om kwart voor 1 weer aan de slag gaan tot ca. 14.00 uur. Daarna sluiten we af met een hapje en een drankje. Gereedschappen, hulpmateriaal, toiletvoorziening en tentje voor bij slecht weer zijn aanwezig. De locatie Geffens veld is bereikbaar via de Heesterseweg (weg Geffen-Oss) Vanaf deze weg sturen verwijsbordjes je naar de locatie. Nadere info bij de werkdagcoördinator Tonnie van Hooff (06-37456820).

20 jaar Landschapsbeheer Oss

Een groen landschap heeft altijd veel aandacht nodig

Oss heeft een industrieel imago: margarine, medicijnen, fabrieken, vrachtwagens, treinen, twee snelwegen en ruime industrieterreinen. Maar als je vanuit een helikopter kijkt naar Oss, zie je vooral een groene gemeente.

Al dat groen stond overigens aan de wieg van industrieel Oss. De vruchtbare rivierklei langs de Maas zorgde voor een bloeiende landbouw. De koeien en melk, de boter- en veehandel waren de basis voor onze vleesindustrie, de margarinefabrieken, voor de farmacie en life sciences, en uiteindelijk zelfs voor onze verpakkingsindustrie en bijvoorbeeld logistiek en vervoer. Zonder onze groene Maas-oevers was industrieel Oss er nooit gekomen.

Gelukkig is er nog veel groen over in ons rijke landschap. Vanaf het moment dat ik burgemeester van Oss zou worden, heb ik genoten van de prachtige wandel- en fietsroutes, van het prachtige groen in onze dorpen en stadjes, van de mooie uitzichten. Allereerst samen met mijn eigen familie en vrienden. Want Oss is echt een gemeente waar je je kinderen wilt laten opgroeien. Maar ook als ik bezoek krijg, trek ik er graag met mijn gasten op uit om te laten zien hoe mooi Oss is. En ik ben niet de enige. Winter, lente, zomer of herfst; ik kom altijd veel mensen tegen. Wandelend, op de motor of fiets, zelfs op het water. Landschap is voor heel veel mensen belangrijk.

En al die prachtige landschappen zijn er niet zomaar vanzelf. Heel veel mensen werken aan prachtige initiatieven in en rond onze gemeente. Samen met de andere Maashorst-burgemeesters heb ik afgelopen maanden reclame gemaakt voor Oerlekker Maashorst. De Osse foto staat in deze nieuwsbrief.

Een ander prachtig initiatief is de Landerij VanTosse. Die is echt de trots "van 't Osse". Ik heb hem de afgelopen jaren zien groeien. Van zomaar een groene omzoming tussen stad en snelweg is hij omgetoverd tot een speciale plaats met bijzondere gewassen, de oorspronkelijke van dit gebied. Terug naar vroeger, naar spelt en honing. Ik geniet van de prachtige nieuwe toegangen bij de Cereslaan en de snelweg met het mooie Cortenstaal. Gewoon heel bijzonder.

Maar ook de rolstoelroute of poelen in Herperduin, de Maasheggen bij het Ossermeer, de oeverwaluwanden, bijvoorbeeld bij de Geffense Plas en de vele bermen en bankjes. Ik kan veel voorbeelden noemen, maar iedereen die deze nieuwsbrief leest, kent ze wel. Letterlijk honderden initiatieven, van heel groot tot bescheiden. Maar bijna allemaal langdurig, want zoals elke tuinliefhebber weet: een natuurlijk landschap heeft elk jaar heel veel aandacht nodig.

Dat kan alleen dank zij de inzet van mensen, van heel veel vrijwilligers. Al 20 jaar lang. In deze nieuwsbrief, bij het jubileum, blijkt dat ook weer eens hoe actief en breed gedragen deze organisatie is. Vanuit een helikopter zien we overal het goede werk, maar met een verrekijker of vergrootglas ook.

Dank, niet alleen aan de 170 Osse vrijwilligers bij de werkplaats, de Landerij VanTosse, maar ook aan de organisaties die samenwerken, zoals het Waterschap, Natuurmonumenten en bijvoorbeeld mijn eigen collega's in het gemeentehuis die ook massaal deze nieuwsbrief lezen.

Dank zij jullie allemaal, professionals en vooral de vele vrijwilligers, blijven we genieten van de knotwilgen, de hop en de spelt, de prachtige bermen en poelen, de vogels en insecten, de bankjes en paden en het groene landschap. Ik hoop hier nog heel lang van te kunnen genieten. Je gunt iedereen om de kinderen te laten opgroeien in een prachtig landschap. En misschien nog liever: met kleinkinderen.

Wobine Buijs-Glaudemans,
Burgemeester van Oss

Hoe het groeide

Dit was de titel van een boek van de beroemde Noorse schrijver Knut Hamsen. Dat boek stond bij ons thuis in de boekenkast in het deel dat op slot was. Nou dan wist je het wel.

Maar of dit boek ook de handleiding is geweest voor de groei van Landschapsbeheer? Dat denk ik niet.

Toen ik 10 jaar geleden van Bart Molenaar, onze scheidende voorzitter, een touw in de hand gedrukt kreeg met de boodschap "nu mag jij de kar trekken", had ik niet kunnen bevroeden dat Landschapsbeheer Oss zo zou uitgroeien tot wat het nu is.

10 jaar geleden bij mijn aantreden heb ik een interview gegeven aan de Osse stadskrant "de Sleutel". In dat interview heb ik mijn wensen voor Landschapsbeheer geuit.

Meer vrijwilligers. Nou, die wens is gehonoreerd. Wij zijn gegroeid van ca. 30 naar ca. 170 vrijwilligers. Meer jongeren. Helaas is de gemiddelde leeftijd inmiddels wat gezakt, maar veel jongeren hebben we niet er bij gekregen. Wel jongere mensen, die bij ons een zinvolle invulling van hun vrije tijd vinden. Een ruimte voor onszelf. Dat is wel gelukt en wel heel goed. we hebben intussen de beschikking over een oude boerderij aan de Tolstraat met bijbehorende schuur en een prachtig pand aan het Laantje van Cumberland bij onze tuin, "Huis Cumberland". Nog een wens was om het merk VanTosse bekender te maken. Ook dat is gelukt. Met de oprichting van de stichting Landerij VanTosse is de naam VanTosse niet meer weg te denken uit het Osse.

De producten van onze landbouwactiviteiten vinden hun weg naar diverse afnemers in het land. Cranberry's naar Marqt, de chique groentezaken in het westen, spelt naar de bakkers in Oss en omgeving, brouwerst naar de brouwers van Oss en naar de whiskystokerij van de Heische Hoeve in Loosbroek, de hop naar de brouwers en de kleine thuisbrouwers.

Intussen zijn we 10 jaar verder, 10 bewogen jaren waarin prominente vrijwilligers ons ontvallen zijn door ongevallen of door ziekte. Wij denken nog vaak aan hen. We hebben veel aan deze vrijwilligers van het eerste uur te danken, zij hebben de basis gelegd voor wat we nu zijn. De oprichting van 2 nieuwe stichtingen heeft duidelijkheid geschapen in de verantwoordelijkheden en de doelen. Dank zij de subsidie die we uit de Essentgelden hebben gehad om Landerij VanTosse verder uit te bouwen, hebben we mooie projecten kunnen realiseren. Op de Stelt, aanleg van nieuwe fietspaden en fruitlanen. De tuin met bijbehorend huis Cumberland. Het herinneringsbos, waarin zo langzamerhand steeds meer bomen komen te staan. 10 jaar geleden werd de eerste geplant voor onze scheidende voorzitter Bart Molenaar. Het hopveld ziet er prachtig uit en is een aanwinst voor Oss.

Intussen heeft de gemeente Oss een uitbreiding gehad met de gemeente Lith en een deel van de gemeente Maasdonk (Geffen). Hierdoor hebben de landschapsvrijwilligers in Maren-Kessel en Geffen ook onderdak gevonden bij Landschapsbeheer. Zij blijven wel werken in hun eigen gebied.

Al met al zijn Landschapsbeheer Oss, Landerij VanTosse en de Werkplaats niet meer weg te denken als we het in Oss over natuur hebben en over werken in de natuur aan prachtige projecten. Wij wensen ons nog veel jaren met mooi werk, mooie projecten en met gemotiveerde vrijwilligers, die dit allemaal realiseren.

Ronald Widdershoven,
Voorzitter Landschapsbeheer Oss/Landerij VanTosse.

Ontwikkelingen in Oss-zuid

Al sinds de oprichting van Landschapsbeheer Oss heeft de zogenaamde Zuidelijke Geledingszone en met name het gebied Stelt-Elzen, een belangrijke plaats ingenomen bij haar activiteiten. Niet in de laatste plaats door de landschappelijke kwaliteit. Want nergens in Oss was nog een landschap te vinden dat niet grootschalig door ruilverkavelingen was heringericht. Of aangetast zoals je wilt.

Historisch landgebruik

In de middeleeuwen is in dit deel van Brabant een agrarisch landschap ontstaan waarbij de gement, of gemeenschappelijke grond, een centrale plaats innam. Hier lieten boeren hun vee grazen en werd hout voor eigen gebruik gekapt. Vanaf de 17e eeuw werden de gementen geleidelijk geprivatiseerd, verkaveld en vervolgens verkocht aan de meest biedende boeren. Het gevolg was dat er slechts enkele boeren overbleven die het gebied geleidelijk ontgonnen. Zo ontstond rond enkele verspreide boerderijen (kampen) het intieme kampenlandschap.

Het landgebruik was op deze arme zandgronden vrij eenvormig. Rogge en boekweit waren de belangrijkste gewassen, houtwallen of houtsingels scheidde de percelen en hier en daar dienden stukken hei of schraal grasland voor beweiding. Schaars beschikbare mest werd op de akkers aangevoerd vanuit de potstal. Dus eigenlijk een agrarisch niet zo belangrijk gebied, zeker vergeleken met de rijkere gronden noordelijk van Oss. Daardoor bleef het gebied buiten de grote ruilverkavelingen die elders wel plaatsvonden. De kleinschalige agrarische activiteiten waarborgden echter de natuurlijke diversiteit en patrijzen waren een gewoon beeld in het landschap.

Hoewel in dit gebied de ruilverkavelingen praktisch geen invloed hebben gehad, is het landgebruik in de loop der tijd sterk geïntensiveerd, vooral door de opkomst van de maïsteelt vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw. Door de grotere mestgift die toegestaan was op akkers, bleek mais ook op arme zandgronden goed te telen. Keerzijde van de medaille was dat daardoor verzuring en fosfaatverzadiging van de slecht gebufferde zandgronden met de jaren sterk toenam, met als gevolg dat veel kenmerkende plantsoorten van de oorspronkelijk laagproductieve akkers verdwenen, en daarmee ook de hiervan afhankelijke fauna.

De korenbloem, klapproos en ganzenbloem werden een zeldzaamheid, de patrijs, die gedijt in korenvelden, verdween. Waardevolle bermen, randen en zoombeplantingen kwamen onder druk te staan en veel houtwallen verdwenen of werden sterk verwaarloosd doordat ze hun functie verloren. Dit was de situatie die wij rond 2000 aantroffen in het gebied Stelt-Elzen, een sterk vermist gebied met monotone akkers van hoofdzakelijk mais en een enkele verwaarloosde paardenwei.

Bloemenpracht in de tuinderij (Foto: Henk Smouter)

Beleidskader

In het Landschapsbeleidsplan van de gemeente Oss uit 1997 werd voor de gehele zuidrand van Oss een bestemmingsregeling opgesteld die was gericht op bescherming van het agrarisch gebruik, de landschappelijke waarden en van de landschappelijke elementen. En vooral van de afwisseling landbouwgebied-bosgebied en de daaraan gebonden natuurwaarden. Dit beleidsstuk was voor Landschapsbeheer Oss de aanleiding om plannen te ontwikkelen voor de herinrichting van het gebied. Het eerste project dat rond het jaar 2000 werd uitgevoerd (uiteraard in samenwerking met de gemeente Oss) was de (natuurlijke) herinrichting van voormalige akkers, gelegen rond de Nieuwe Hescheweg. De terreinen besloegen een totale oppervlakte van acht hectare en moesten het verlies van vijf hectare bos compenseren op het toekomstige industrieterrein Vorstengrafdonk. Landschapsbeheer Oss heeft, als een van de eerste projecten, de inrichting uitgevoerd en heeft sindsdien de terreinen in beheer en onderhoud. Inmiddels zijn het waardevolle natuurgebieden geworden, met deels ontwikkeling van een typische heischrale vegetatie.

Graanakkers

Op een van de zogeheten compensatiegronden is in 2000 een natuurakker aangelegd, waarop spelt werd ingezaaid, een van de eerste akkers met spelt in Brabant. Uitgangspunt was de herintroductie van graanakkers in het gebied, om zo een stap te zetten in het terugdringen van de vermisting en het herstel van de biodiversiteit die het boerenland vroeger kenmerkte. Door de jaren heen breidde het areaal graanakkers zich uit tot ca 25 ha doordat de gemeente Oss eigendommen in pacht aan Landschapsbeheer Oss uitgaf.

Rondom de akkers en langs de wegen werden bermen en akkerranden met gebiedseigen bloemplanten ingezaaid om de oorspronkelijke flora kans te geven zich te herstellen. Enkele grotere akkers, die uit meerdere kavels bestonden, werden weer onderverdeeld naar hun oorspronkelijke kavelgrenzen, met aanleg van nieuwe houtwallen als kavel scheiding.

Hoewel deze ontwikkelingen bijdroegen aan het herstel van de landschapswaarde en -beleving bestond er nog steeds geen structurele basis. De akkers werden, als potentiële ruilgrond, in jaarpacht uitgegeven en het was

nooit zeker dat ze het volgend jaar weer beschikbaar waren. Ook het herstel van houtwallen was ad-hoc en afhankelijk van het feit of er door ontwikkelingen elders een natuurcompensatie moest worden uitgevoerd. Middelen om de gewenste landschappelijke aanpassingen door te voeren waren er niet.

Landerij VanTosse

Door het opnemen van de Zuidelijke Geledingszone als meest noordelijke begrenzing van de (schil rond de) Maashorst werd de mogelijkheid geopend om een gebiedsprogramma op te stellen en mee te dingen naar de subsidie-regeling "Landschappen van Allure" van de Provincie Noord-Brabant. De Maashorst werd aangewezen als een van de doelgebieden voor deze regeling (samen met het Groene Woud en de Brabantse Wal). Diverse in concept reeds aanwezige deelprojecten werden gecombineerd tot het gebiedsprogramma "Landerij VanTosse". Centraal in dit programma stond de ontwikkeling van een "Voedsellandschap in relatie tot cultuurhistorische waarden en aandacht voor biodiversiteit". Concreet betekende dit onder meer het verbeteren van de groene robuuste dooradering (houtwallen en -singels, bosranden, wegbermen), de biodiversiteit versterken (aanleg poelen, akkerranden en bijenvelden, faunaverbindingen, herinneringsbos, natuurakkers), versterken recreatief gebruik (aanleg wandel- en fietspaden, straatmeubilair, toegangspoorten), ruimtelijke ontwikkeling (Tuinderij VanTosse met Huis Cumberland), introductie nieuwe teelten (paddenstoelen, hop, cranberry, bonen, ontwikkeling streekproducten), functionele ontwikkeling (kennis- en leercentrum Werkplaats Natuur, Landschap en Cultuurhistorie) en Sociale Arbeid (inpassing werkervaringsplekken).

De subsidieperiode van het project Landerij VanTosse loopt eind 2018 af. Terugkijkend op deze periode kunnen we concluderen dat we met dit project een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan de duurzame ontwikkeling van het gebied. Verdere ontwikkelingen richten zich nu op het gebied Geffen/Oss en het gebied tussen Nieuwe Hescheweg en de N329, met als doel een aaneengesloten verbinding ten zuiden van Oss als onderdeel van het landelijke Natuurnetwerk, met robuuste faunaverbindingen onder de Cereslaan, Nieuwe Hescheweg en N329.

Rest nog te vermelden dat het gehele project Landerij VanTosse tot stand is gekomen met de enorme inzet van jullie, de vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss. En daar blijft het niet bij. Want ook in de toekomst willen we de Landerij VanTosse verder ontwikkelen door het uitvoeren van zorgvuldig beheer, dat zowel de natuur als de recreant dient.

Henk Smouter

Huis Cumberland (Foto Henk Smouter)

Jubileumuitgave

Voor u ligt de 75^e uitgave van onze nieuwsbrief, een jubileum dus en dat valt heel toevallig samen met de viering van het 20-jarig bestaan van Landschapsbeheer Oss. Vandaar ook deze extra dikke krant ditmaal.

Hoog gewaardeerd

We lazen alle nieuwsbrieven nog eens door, vanaf de eerste die een jaar na onze oprichting in april 1999 verscheen, tot onze laatste van juni 2018. We vergeleken die eerste uitgave (drie pagina's zwart-wit, met enkele vage foto's en met een nietje aan elkaar gehecht) met ons juni-nummer, 16 pagina's dik, in kleur en met tientallen artikelen en foto's. Een heel groot verschil! De eerste uitgave had een oplage van 100 exemplaren, nu tellen we er 550, naast nog eens vele tientallen digitale lezers! Leuk is dat we de laatste jaren steeds meer complimenten voor de inhoud en uitvoering van ons blad krijgen van vrijwilligers, particulieren, organisaties en instanties. Maar ons blad neemt dan ook een unieke plaats in tussen de "niewsbrieven" van de ruim 70 andere natuurwerkgroepen in onze provincie, zo horen we uit tal van reacties uit natuurkringen.

Ons eerste materiaalbusje

We pikten uit de nummers 25 en 50 enkele toen actuele artikelen: In nummer 25, van december 2005, was net een start gemaakt met ons cranberryproject en er was wintergraan ingezaaid in de Stelt, waar we toen nog maar 30 hectare beheerden. De natuurwerkdag in de Lange Del in Huisseling was zeer geslaagd en toenmalig voorzitter Bart Molenaar gaf een uitgebreid jaaroverzicht over 2004. Een zekere Dick Roza was uitgeroepen tot vrijwilliger van het jaar 2005 van de gemeente Oss en Fokke en Sukke, onze twee pony's destijds, waren na een korte "vakantie" in Huisseling, weer terug verhuisd naar De Stelt. Archeologisch monument Vorstengraf ontving de "Ymenus van der Werfprijs" en ons eerste materiaalbusje was in gebruik genomen. Onze toenmalige collega's van Landschapsbelang Maasdonk kondigden de aanleg aan van het Ivo van Dintther-wandelpad in het Geffens Veld in Geffen. De rubriek "de Pen" werd geschreven door Anne Jansen van de Reconstructiecommissie "Maas en Meierij" en we telden in december 39 vrijwilligers en 110 leden van de vriendenclub.

QR codes bij wandelroutenetwerk

In nummer 50 van maart 2012 was het openingsartikel gewijd aan de aanleg van het plas-drasgebied bij de Marrense eendenkooi en werd gemeld dat het wandelroutenetwerk Oss uitgebreid werd met QR-codes, ook werd de aanleg van een amfibieënpool bij de Erfdijk in Herpen toegelicht. Op de Nationale Schoonmaakdag, op 16 maart, haalden een dertigtal gemotiveerde vrijwilligers gezamenlijk tientallen zakken met zwerfvuil en het nodige grote afval uit de natuur in de Stelt en Oss Zuid. Albert Toonen stelde zich in een paginagroot artikel voor als secretaris van Landerij VanTosse en Werkplaats N.L.C. Een andere vrijwilliger, Hanny Wagemakers, onze huidige secretaris, vertelde in een gloedvol artikel hoe mooi het wonen in De Stelt is. We werkten in het eerste kwartaal van 2012 in De Stelt, het Vierwindenbos, de Macharensse eendenkooi, de Erfdijk en in een particulier bosgebied aan de Herpensebaan in Oss. We sloten het eerste kwartaal van 2012 af met 71 vrijwilligers. Oude nummers van de nieuwsbrief zijn nog na te lezen op onze website vanaf maart 2012.

Dick Roza

Hoogtepunten uit ons 20-jarig bestaan

Om alle hoogtepunten in ons 20-jarig bestaan te vermelden, zou veel teveel ruimte eisen. Daarom hieronder in het kort de belangrijkste data over de eerste tien jaar. De highlights van de tweede 10 jaar publiceren we in de volgende nieuwsbrief.

Wandel- en rolstoelroutes

In april 1999 werd eerst de vlermuizentunnel in de Ruwaard geopend en in november het rolstoelpad in het Vierwindenbos. De 6 meter brede insectenwand bij de uitgediepte en opnieuw ingerichte Perenvijver was in april 2000 gereed. De muur moest in 2003 door vernielingen helaas weer worden afgebroken. Een tweede vlermuizenverblijf bij de Rietgors was in november 2001 klaar. Onze eerste wandelroute over de Groenendijk in Haren werd met een openingsfeestje in gebruik genomen in juni 2002 en vervolgens werd in oktober 2004 de wandelroute Macharen opgeleverd. In mei 2006 volgde de rolstoelroute Hoessenbosch, waar wethouder Hendrik Hoeksema de opening verrichtte. De eerste 25.000 cranberryplantjes van de in totaal 75.000 gingen in december 2005 de grond in. Een belangrijke dag was dan ook 10 augustus 2006, toen we onze cranberry- en speltproducten onder de naam VanTosse aan iedereen introduceerden op een akker in de Stelt. Het VanTosse-logo werd er onthuld door Hendrik Hoeksema. De oeverwaluizenwand, bij de Geffense Plas kwam gereed in september 2006.

Poelen en eendenkooi

Op 24 november 2006 werd de oplevering van het project "Poelen in Dieden en Demen" gevierd. De opening van de wandelroute "Over d' n Dam", in juni 2007, werd feestelijk gevierd in de Laurens hoeve in Dieden. Vooral de opening van de eendenkooi in Macharen op 30 mei 2008 kreeg grote aandacht. Eerst was er 's ochtends een symposium met vertegenwoordigers van natuurorganisaties en de gemeente in Acropolis in Megen en 's middags verrichtte Onno Hoes, toen nog gedupeerde van de provincie Noord-Brabant, onder grote belangstelling de opening van de kooi met het loslaten van een viertal bergeenden. Halverwege ons bestaan, op 1 oktober 2008, gaf Bart Molenaar het voorzittersstokje over aan Ronald Widdershoven. Het tienjarig bestaan werd groots gevierd met een barbecue voor alle vrijwilligers in de Stelt. En tenslotte werd in november 2008 de officiële openingshandeling van het Erfdijkproject in Herpen verricht door Hendrik Hoeksema, nu samen met onze nieuwe voorzitter Ronald Widdershoven.

Dick Roza

Opening eendenkooi 30 mei 2008 door oud gedeputeerde Onno Hoes en oud wethouder Hendrik Hoeksema (Foto Dick Roza)

Als een vis in het water

Dat gevoel kreeg ik toen ik in 2013 de taak als coördinator beheer van Ton Velders overnam en dat gevoel heb ik nog steeds. Wat een geweldige club, wat een fijne mensen!! Ton als man van het eerste uur gaf in 2010/2011 al regelmatig aan te willen gaan afbouwen. Ik werkte toen nog als gebiedsbeheerder van het buitengebied bij de gemeente Oss en had vanwege die functie al regelmatig contact met Land-

Tonnie van Hooff (Foto Dick Roza)

schapsbeheer, meestal met Henk Smouter. Toen ik hoorde van de wens van Ton om het rustiger aan te gaan doen, heb ik het bestuur ingefluisterd om, als ze het zien zitten met mij als opvolger van Ton, hem dan nog even te pampere tot 2013. Zo gezegd zo gedaan. Inmiddels heeft Ton zijn roots in Tiel, na 30 jaar een hoveniersbedrijf in Oss te hebben gehad en 15 jaar coördinator beheer bij Landschapsbeheer te zijn geweest, weer opgezocht en komt hij af en toe, bezorgd als hij nog steeds over zijn clubje is, nog eens kijken hoe het ons vergaat om vervolgens na wat tips her en der weer met een gerust hart terug te keren naar Tiel. Dat ik me nu voel als een vis in het water komt vooral ook door hetgeen Ton in al die jaren heeft opgebouwd, daarbij bijgestaan door nog enkele mensen meer van het eerste uur, zoals onder andere Henk van Grunsven, Dick Roza, Johan Juurlink, Maria Michels en zijn helaas vorig jaar overleden maatje Tonnie Wittenberg.

De vriendengroep van toen is inmiddels uitgegroeid tot een iets grotere groep. We tellen op onze vrijwilligerslijst inmiddels 170 namen. Hierin begrepen een groep van plm. 18 vrijwilligers uit Maren- Kessel die na de samenvoeging van Lith zijn aangesloten en vooral actief zijn in de Kesselsewaard en een groep van 28 vrijwilligers uit de voormalige gemeente Maasdonk welke vooral actief is in de natuurgebieden in het buitengebied van Geffen. Na de oprichting in 2014 van de tuin in Landerij VanTosse (van 't Osse) heeft een deel van de vrijwilligers er voor gekozen om vooral op die prachtige locatie in Oss-zuid actief te willen zijn. De overigen kiezen er voor om met grote regelmaat actief te willen zijn op één van de inmiddels ruim 70 natuurlocaties welke aan ons beheer zijn toevertrouwd ergens in het buitengebied van de grote gemeente Oss. De groep natuurvrijwilligers heeft als uitvalbasis onze werf/werkplaats en kantoor aan de Tolstraat in Oss. Om organisatorische reden bestaat Landschapsbeheer Oss uit 3 stichtingen, te weten stichting Landschapsbeheer Oss, daarin zijn alle vrijwilligers, gebouwen, gereedschappen en materialen bij ondergebracht. Verder de Stichting Landerij VanTosse, waarin de exploitatie van inmiddels plm. 40 ha landbouwgronden en de exploitatie van de tuin zijn ondergebracht. En als derde is er de stichting Werkplaats NLC (natuur, landschap en cultuurhistorie), vanuit deze stichting wordt als een soort van projectbureau het geheel aangestuurd, dit onder leiding van Henk Smouter als project-

coördinator en ondergetekende als coördinator beheer, bijgestaan door een 6-tal werkleiders. Uiteraard heeft elke stichting zijn eigen bestuur, waarbij Ronald Widdershoven toch wel (nog tot eind dit jaar overigens) als de big leader gezien mag worden.

Tot zover, op naar 25 jaar Landschapsbeheer, Tonnie van Hooff

Tuinderij VanTosse

Het lijkt al weer een hele tijd geleden dat het eerste zaaiplan werd gemaakt voor de Tuinderij VanTosse. Natuurlijk zijn er een heleboel handelingen aan vooraf gegaan voordat het zo ver was. Maar 2014 werd ons eerste jaar van inplanten en zaaïen, van heggertjes maken van wilgentenen. Het was een jaar waarin veel gebeurde. Er was en is veel enthousiasme. We hebben mensen zien komen en ook weer zien weggaan.

Vrijwilligers bezig in de groentetuin (Foto Maria Michels)

Sommige leden van Landschapsbeheer zullen mij niet eens kennen, hoewel ik al bijna vanaf het begin lid ben van de club. Toen mij gevraagd werd om me voor de Tuin in te gaan zetten, heb ik meteen volmondig ja gezegd. Mijn hart ligt nu eenmaal het meest bij planten en bloemen en ik heb al jaren lang een volkstuin waardoor ik veel ervaring heb op gedaan op dit gebied. Met veel plezier werk ik elke donderdagmorgen samen met een tiental mensen in de Tuin.

Wat is nou zo leuk? Wat is jouw ervaring?, vroeg Dick Roza. Wil je dat niet eens opschrijven voor onze Nieuwsbrief.

Ik begin even met een klein minpuntje: Sinds ik in de Tuin werk, zie ik de andere leden van Landschapsbeheer bijna niet meer. Dat vind ik een gemis. Het is wel zo: in de beginjaren kende ik iedereen, maar toen waren we maar met 15 à 20 mensen. Nu is de groep zo groot geworden dat je toch niet iedereen kunt kennen. Dus daar treur ik verder maar niet over. Een tweede minpunt is dat ik niet meer in alle gevarieerde gebieden kom waar Landschapsbeheer werkt. Tja, het zij zo.

Werken, samen met anderen, is het leukste wat er is. Samen overleggen we 's morgens wat er die ochtend gedaan moet worden. Dat doen we onder het genot van een kopje koffie of thee en even bijpraten over andere zaken. Daarna worden de kruiwagens geladen met schop, spitvork, plantlijntjes, klein gereedschap en dan gaat de stoet de tuin in. Ieder kent zijn taak. Intussen heeft ieder zijn "specialiteit" gevonden. Het zwaardere werk daar hebben we sterke mannen voor, anderen zijn goed in schoffelen (soms wel eens te goed). Het gebeurt nl. wel eens dat iets wat net de grond uitkomt en gezaaid was om groot te worden, toch als onkruid wordt gezien. Oeps... Dat vraagt om duidelijke uitleg die ik dan graag geef.

Ik ben dan ook vaak bezig met het wijzen wat onkruid is en wat de gezaaide jonge planten zijn. De tijd heeft geleerd dat het handigste is om veel in rijtjes te zetten en er desnoods een touwtje langs te spannen. Sommigen van ons hebben fijne vingers en dat is handig om bv. bonen te plukken of te wieden. We hebben ook aardappelspecialisten en menselijke dradenspanners om de staakbonen langs te leiden. En wat zijn we trots als alles er mooi bij ligt en goed groeit. Ook is het leuk om gasten te ontmoeten die onze gewassen komen bewonderen en kopen. Maar voor mijzelf geniet het meest als ik onze mensen kan vertellen hoe een onkruidje heet, waarom het op die plek zo goed groeit, of hoe een vlindertje heet dat rondfladdert en komt snoepen op een mooie bloem. Afgelopen week zag ik nog een pyamawants en kon ik vertellen dat er heel veel wantsensoorten zijn en waaraan je wantsen kunt herkennen. Ook merk ik dat het onze vrijwilligers interesseert, want sommigen komen zelf aandragen met een beestje of plantje en roepen me erbij als ze een mooie vlinder of paddestoel waarnemen. Dan geniet ik volop. Dat houdt me op de been. Het delen van elkaars vreugde, maar ook soms verdriet. Dat is zo ontzettend waardevol. Kom gauw eens kijken of meewerken.

Maria Michiels

Technische activiteiten Tolstraat

Direct nadat de archeologen klaar waren met de opgravingen op het Vorstengrafdonk en daardoor het woonhuis en de schuur beschikbaar kwamen voor Landschapsbeheer, heeft Tonnie Wittenberg een werkplaats ingericht in de schuur. Enige jaren geleden is er een technische groep binnen Landschapsbeheer Oss opgericht om allerlei reparaties, nieuwbouw en onderhoudsactiviteiten te verrichten in de Tolstraat, meestal op dinsdagmorgen en indien nodig ook op andere dagen. Deze groep is inzetbaar bij verschillende projecten en tracht voor alle voorkomende zaken een oplossing te bedenken. De groep is verdeeld in houtbewerking, revisie/onderhoud en metaal gerelateerde zaken.

Onder van links naar rechts: Jan van Helvoort en Piet Geurts
Boven van links naar rechts: Wim Gobbels, Leo Kuiper, Gerard van der Heijden en Peter Nederkoorn (Foto: Dick Roza)

Houtbewerking

Gerrit van der Heijden en Leo Kuijpers zijn onze houtbewerkers die in de timmerwerkplaats van de Tolstraat bezig zijn met het maken van houten speeltoestellen, poorten voor de afscheidingen van de gebieden, insectenhôtels, zitbanken, tafels etc. Ook reparaties aan deze van hout gemaakte werkstukken horen hierbij omdat weersomstandigheden invloed hebben op de levensduur hiervan. Onderhoud/revisie: Jan van Helvoort. Hierbij moet je denken aan de werkzaamheden aan de verschillende machines, die gebruikt worden in het veld, zoals het correctief en preventief onderhoud op de motorkettingzagen, de bosmaaiers, de klepelmaaier, grondboor etc. Ook coördineert hij de jaarlijkse controles op onze machines conform de CE-norm. Deze controles worden uitgevoerd door een gespecialiseerd bedrijf. Ook zorgt hij ervoor dat alle benodigdheden, zoals brandstof, handschoenen etc., aanwezig zijn, zodat misgrijpen hierop geminimaliseerd wordt

Piet Geurts en Jan van Helvoort repareren een maaimachine (Foto: Dick Roza)

Metaalbewerking

Peter Nederkoorn en ondergetekende. Wij zijn constructief bezig met metaal gerelateerde zaken. Denk hierbij aan lassen, slijpen, boren etc. Er is ondertussen gewerkt aan vele zaken zoals: diefstalbeveiliging van de waterpompen bij het Hopveld en het Cranberryveld en extra beveiliging op de garagedeur in de Tolstraat om diefstal te bemoeilijken.

De vorig jaar aangekochte watertank, van 2500 liter, is opgeknapt en wordt gebruikt om bomen en struiken water te geven. Ook hebben Peter en ik een prototype cranberryplukmachine, cranberryhandplukkers en een handtrekker voor kleine boompjes en struiken gemaakt. Ook het constructief uitwerken van een frame van een insectenhôtel in de Mughevelstraat was een project. Verder hebben wij allerlei voorkomende kleine technische zaken die zich aandienend uitgevoerd. Momenteel wordt er gewerkt aan een mechanische en elektrische beveiliging voor het huis en de werkplaats. Voor het plaatsen van een inbraakbeveiliging en brandbeveiliging, door firma Tijssen, moeten er kabelgoten, kabels, 2 masten voor camera's en beugels gemaakt worden door deze technische groep.

Piet Geurts

Johan blikt terug...

20 jaar Landschapsbeheer Oss; hoe ik, als medeoprichter, dat heb beleefd en nog beleef. De "wortels" van SLO kom je tegen in wat 20 jaar geleden de gemeente Oss was. Een aantal "vogels", van diverse pluimage, besloot toen om ook in Oss de ontwikkeling van de natuur niet over te laten aan de politiek en ambtenaren in dienst van de gemeente, met daar om heen allerlei instellingen zoals het Waterschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap.

Andere organisaties zoals IVN, Ravon, Floron en de Provincie Noord-Brabant wil ik niet overslaan.

In de voorfase was de keuze tussen Vereniging en Stichting van groot belang; de keuze viel op de laatstgenoemde organisatievorm.

Van de oprichters is een relatief groot gedeelte nog steeds in leven! Dit lijkt mij geen toeval gezien de uiteindelijk gekozen aanpak: een minimum aan structuur en een maximale flexibiliteit.

Een ding is zeker: zonder permanente ondersteuning door de alsmaar uitbreidende gemeente, zou deze succesvolle aanpak nooit het gewenste resultaat hebben bereikt.

Bij mijn toespraak tijdens het vieren van ons 15-jarig bestaan heb ik veel aandacht geschonken aan de vele projecten uit die periode.

Opvallend interessante klussen voor mij, met steeds weer anderen, waren sindsdien het opknappen van het sluisje nabij de oostelijke toegang tot Keent, het met Theus herstellen van een houten bruggetje nabij de Waatselaar, het heroprichten van een galg op het terrein van de grafheuvels, de 2 fraaie poorten van Landerij VanTosse en het recente fatsoeneren van de waterpartij tussen volkstuin de Bus en de Bergsche Hoeve.

In de loop van de 20 jaren is het gebied waar Landschapsbeheer Oss actief is, sterk uitgebreid. Nu omvat het naast het buitengebied van de stad Oss ook de 2 stadjes Ravenstein en Megen, een groot aantal min of meer langs de Maas gelegen woonkernen, vanaf den Bosch tot Grave: het Wild, Maren-Kessel, Lith, Lithoyen, Teeffelen, Oyen, Macharen, Haren, Dieden, Demen, Neerlangel, Neerloon, Overlangel en Keent. De "zanddorpen": Geffen, Berghem, Koolwijk, Deursen-Dennenburg, Huisseling en Herpen vervolmaken het aan natuurschoon ongelooflijk omvangrijk scala aan mogelijkheden voor zeer variabele werkzaamheden. Nu ik als 83-jarige terug- en vooruitblik, wil ik nogmaals benadrukken dat het regelmatig meedoen aan de soepele aanpak van Landschapsbeheer Oss aan velen een hoogstwaarschijnlijk grote zekerheid biedt tot gezond ouder worden.

Ik feliciteer het bestuur en de "beroepskracht" Henk Smouter van harte met de bereikte resultaten en wens alle bij Landschapsbeheer betrokkenen een duurzame voortgang toe.

Johan Juurlink,
Vrijwilliger Landschapsbeheer Oss

Grote toename vrijwilligers en vrienden

In de 20 jaar dat Landschapsbeheer Oss nu bestaat, is er een zeer grote toename van het aantal vrijwilligers geweest. Ook de vriendenclub, die in 2013 werd opgericht, neemt nog steeds in aantal toe. De club telt nu zo'n 300 leden.

14 ouwe getrouwen

We begonnen onze werkzaamheden in 1998 met een groot afrasteringproject in Herperduin met 96 vrijwilligers. Van die groep haakten er daarna een groot aantal af, voor wie het een incidentele klus was geweest. Zodoende startten we onze regelmatige werkdag met 14 actieve vrijwilligers. Die groep groeide vervolgens uit tot het huidige aantal van 170, inclusief de dit jaar toegetreden 29 vrijwilligers van Vrijwilligersbelang Maasdonk. Er verdwenen in die 20 jaar 126 vrijwilligers uit het bestand door overlijden, verhuizen of andere redenen. Van de vrijwilligers van het eerste uur zijn er nu nog acht over, namelijk Henk Smouter, Jan Ploegmakers, Maarten Furneé, Henk van Grunsven, Ton Velders, Richard Ceelen, Johan Juurlink en Maria Michiels en ondergetekende. Er is ook een zestal vrijwilligers die al meer dan 13 jaar meedraaien, nl. Sjef Bardoel, Leo Broekhuizen en Emmy Simons uit 2003, Nora Servaes uit 2004 en Riet de Klein en Ad Princen die in 2005 toetraden.

Dick Roza

Website Landschapsbeheer en Landerij VanTosse

Bij 20 jaar vrijwillig beheer, behoud en ontwikkeling van het Osse landschap hoort ook een digitale informatievoorziening voor vrijwilligers, geïnteresseerden en instanties.

Sinds 2001

Al sinds 2001 is Landschapsbeheer online met een eigen domeinnaam. Daar heb ik een eerste website in html in elkaar gezet. Na enkele jaren bleek door de groei van Landschapsbeheer dat daarmee ook de informatie toenam. Daarom is in 2009 besloten om over te stappen naar provider One.com. Deze provider bood meer mogelijkheden voor o.a. lay-out, emailbeheer en fotoalbums. Sinds die tijd is de website visueel aantrekkelijk, overzichtelijk en zakelijk.

In 2012 werd met de oprichting van Landerij VanTosse ook een nieuwe website inricht voorzien van een fraaie lay-out met aantrekkelijke koppen als "Ontdek", "Geniet" en "Doe mee".

Hieronder nog een weergave van het aantal bezoekers van onze websites, bijna 200.000!

Richard Ceelen

Jaar	Bezoekers per jaar	
	Landschapsbeheer-oss.nl	LanderijVanTosse.nl
2001-2008	5914	
2009	4987	
2010	11280	
2011	15996	
2012	16645	727
2013	4998	457
2014	12313	2224
2015	13280	4821
2016	18707	8756
2017	21399	17139
2018 tot nu	18464	12258
Totaal	143983	46382

Huisvesting

Met de toename van het aantal vrijwilligers werd ook de behoefte aan ruimte voor het opbergen van gereedschappen en materialen steeds groter. In het begin van ons bestaan maakten we gebruik van een deel van een schuur, achter een (inmiddels gesloopte) woning aan de Tolstraat.

In de beginjaren gebruikten we het middelste deel van een schuur achter een woning aan de Tolstraat (Foto: Dick Roza)

Daarna kregen we de beschikking over de garage van ons huidige home aan de Tolstraat 3 en vervolgens konden we naast de garage óók de woning en de schuur van dat pand in gebruik nemen.

Huidig kantoor en werkplaats aan de Tolstraat (Foto: Dick Roza)

Schuur en woonhuis nemen nu, op de dinsdagochtenden, maar ook op andere dagen, een centrale plaats in bij al onze acties en werkzaamheden. We vergaderen er, ontvangen er bezoekers en maken en repareren er van alles. Zie het artikel van Piet Geurts "Technische activiteiten Tolstraat" op pagina 7.

Dick Roza

Opkomst van vrijwilligers

De laatste jaren komen er op de werkdagen gemiddeld zo'n 25 vrijwilligers, met uitschieters naar boven en beneden. We zochten eens op wat de hoogste en de laagste opkomst was in de afgelopen 20 jaar. Het hoogste aantal, 40, troffen we aan op 1 maart 2014 aan de Amelsestraat in Oss en het laagste aantal (zes), kwam opdagen op 17 maart 2010 in Oijen.

De gemiddelde opkomst over de afgelopen periode was 22 vrijwilligers.

Dick Roza

Natuurwerkdagen

De natuurwerkdag 2018 zal dit jaar gehouden worden op zaterdag 3 november in het Geffens Veld in samen met de groep Maasdonk. U leest er in deze uitgave op pagina 1 meer over.

Wordt opkomst dit jaar overtroffen?

Landschapsbeheer Oss doet al vanaf 2002 mee aan deze landelijke jaarlijkse propagandadag voor vrijwilligerswerk in de natuur. De locaties waar de natuurwerkdag gehouden werd varieerden de laatste jaren vanwege het grote aantal werkplekken dat we nu hebben, maar de eerste acht jaar was De Stelt de vaste stek, op een uitstapje in 2005 naar de Lange Del in Huisseling na. Daar telden we toen maar 21 van onze eigen vrijwilligers. Gelukkig hielpen er die dag 19 bewoners uit het dorp mee, zodat het totaal aantal werkers tóch nog op 50 kwam. Dat is het aantal dat we vanaf 2010 steeds zo'n beetje tellen op de latere locaties.

Die locaties waren:

- de poelen in Demen en Dieden (2009 en 2016);
- de uiterwaard bij Maren-Kessel (2010 en 2015);
- Landerij VanTosse (2011 en 2012);
- het Ossemeer en het Oude zwembad (2013);
- natuurgebied de Rietgors (2014);
- het Gat van de Dam in Lithoijen (2017).

De laagste opkomst van vrijwilligers was bij onze natuurwerkdag in 2002. Toen waren we al heel blij met een opkomst van 25 mensen. De hoogste opkomst van vrijwilligers en gasten was tot nu toe 56 op de werkdag in het Ossemeer/Oude zwembad in 2013. Waarschijnlijk zal die opkomst wel overtroffen worden op de volgende natuurwerkdag op 3 november, want ons vrijwilligerscorps is in de tussenliggende tijd gestegen van 74 toen, naar maar liefst 170 nu!

Dick Roza

Oprit naar de locatie Gat van de Dam (Foto: Dick Roza)

Onze uitjes

Landschapsbeheer Oss biedt vanaf 2005 haar vrijwilligers elk jaar een dagje uit, per luxe touringcar, aan om hen te bedanken voor hun inzet. Vaak wordt door de vrijwilligers over die uitjes nog lang nagepraat.

Loevestein en de Biesbosch

Maar dit jaar vervalt het uitje. Het wordt vervangen door een feestdag op zaterdag 6 oktober t.g.v. ons 20 jarig bestaan. Omdat sommige uitjes soms in de vergetelheid raken, vermelden we hieronder, als opfrisser, nog eens in het kort de bestemmingen in die 13 jaar. Het eerste uitje ging in 2005 naar het Raamdalen en Mill. Vervolgens bezochten we in 2006 de eendenkooi in Waardenburg met daarna een wandeling in de uiterwaarden van de Waal bij kasteel Loevestein in Poederloijen. In 2007 was De Mortelen in Boxtel het doel van de busreis en in 2008 bezochten we de Maasheggen in Boxmeer. De Overasseltse vennen waren in 2009 aan de beurt en in 2010 maakten we een vaartocht in de Biesbosch. Vervolgens bezochten we in 2011 de Moerputten bij Den Bosch en de beeldentuin Interart in Heeswijk-Dinther.

Een kasteel en een feestje

De volgende reis ging in 2012 naar Den Bosch, waar we een rondvaart maakten en daarna een bezoek brachten aan de Kilsdonkse Molen in Heeswijk-Dinther. Bij ons 15 jarig bestaan in 2013 bezochten we 's ochtends het kasteel in Hernen en was er 's middags een groot feest met barbecue in een feesttent bij onze werf in de Tolstraat. Daar nam Ton Velders toen afscheid van zijn functie als coördinator en kreeg van wethouder Hendrik Hoeksema een "Osje van Verdienste" uitgereikt. Een fraaie rondwandeling met gids maakten we in 2014 in De Kaaistoep bij Tilburg, gevolgd door een bezoek aan het Trappistenklooster in Berkel-Enschot. Het museum De Acht Zaligheden en de smokkelroutewandeling in Eersel waren het doel in 2015. In 2016 zochten we het dichterbij huis en maakten we een schitterende boottocht over de Maas van Lith naar Ravenstein. Voor het laatste uitje in deze opsomming vertrokken we in 2017 naar de Oisterwijkse vennen en de natuurpoort "Groot Speijck" van Natuurmonumenten in Oisterwijk.

Dick Roza

Aan de lunch bij bezoekerscentrum Groot Speijck in Oisterwijk op 8 september 2017 (Foto: Dick Roza)

Onderscheidingen

In de loop van de afgelopen 20 jaar zijn aan onze vrijwilligers en stichting zelf de nodige onderscheidingen uitgereikt.

Rode en groene onderscheidingen

De koninklijke onderscheiding Ridder van Oranje Nassau ontvingen Bart Molenaar in 2004, Gerrit van Berkum in 2011 en Gerard Smits in 2012. Ton Velders ontving een "Groen Lintje" van Groen Links in 2010 en een "Osje van Verdienste" van de gemeente Oss in 2013. Ikzelf werd "vrijwilliger van de gemeente Oss" in 2005.

Landschapsbeheer Oss ontving in 2003 de "Rode Oss" van de SP, de "Groene Handdruk" van Waterschap Aa en Maas in 2010 en een "Groen lintje" van Groen Links in 2017.

Dick Roza

Uitreiking "Osje van Verdienste" door oud wethouder Hendrik Hoeksema aan Ton Velders (Foto: Dick Roza)

In Memoriam

In de 20 jaar van ons bestaan hebben we door overlijden helaas afscheid moeten nemen van een negental vrijwilligers.

De eerste die we verloren was Huub de Blok, die maar kort bij ons werkte en die overleed op 11 januari 2009. Pijn deed het afscheid van twee van onze vrijwilligers van het eerste uur, Frans van de Graaf en voorzitter Bart Molenaar. Ze overleden, vlak na elkaar, op 10 en 21 mei 2010. Ook in 2012 verloren we twee zeer trouwe vrijwilligers, Gerard Pijnenburg en Gerrit van Berkum. Ze overleden respectievelijk op 1 juni en 5 juli van dat jaar. In 2014 moesten we eveneens afscheid nemen van twee vrijwilligers die ons ook nauw aan het hart lagen, namelijk Pim Rinses en Gerard Smit. Bij hun crematie in Rosmalen, op respectievelijk 19 maart en 24 juli, waren heel veel van onze vrijwilligers aanwezig. Een jaar later, op 7 mei 2015, overleed onze sympathieke Gijs van Ingen. De massaal bezochte uitvaartdienst in Uden van Tonnie Wittenburg, die op 9 september 2017 overleed, staat nog duidelijk op het netvlies. We denken nog vaak terug aan al deze ons ontvallen medevrijwilligers.

Dick Roza

Van kleine club naar onmisbare organisatie

Voor Natuurmonumenten is het heel mooi om te zien dat de komst van Landschapsbeheer Oss geen eendagsvlieg was. In twintig jaar groeide een kleine club enthousiastelingen uit naar een professionele vrijwilligersorganisatie, waar eerlijk gezegd Natuurmonumenten eigenlijk niet meer zonder kan.

Gebiedsmanager Fons Mandigers was er vanuit Natuurmonumenten vanaf het prille begin bij: "Niet zeker wetend, maar volgens mij waren bij de oprichting 10 tot 15 mensen aanwezig. Onder wie uiteraard Bart Molenaar, één van de drijvende krachten achter het initiatief en de 1e voorzitter van Landschapsbeheer Oss. Wij hadden al regelmatig contact, ook omdat het natuurbeleid in Oss al hoog op de agenda stond. Natuurontwikkeling in de uiterwaarden was hier toen al in beeld."

In die begintijd was de wereld nog een stuk kleiner. Je had slechts met enkele personen van doen, waardoor je regelmatig in klein comité bij elkaar kwam, zoals met Henny Dekker van het Milieusteunpunt. Toen was er met name kennisuitwisseling, visievorming en het delen van plannen. In die tijd speelde ook het Landinrichtingsproject 'De Lage Maaskant', ook wel de ruilverkaveling genoemd, die een grote impact op het gebied had.

Fons: "De echte doorbraak van landschapsbeheer Oss kwam bij de realisatie van de wandelroute Groenendijk rond het dorp Haren. Vanuit de Landinrichting Lage Maaskant was de inrichting van de Groenendijk tot stand gekomen. Landschapsbeheer Oss sprong goed in op de wens van de inwoners van Haren. Nu struikel je over de omme-tjes, toen was Landschapsbeheer een pionier. Ze zette zichzelf letterlijk en figuurlijk op de kaart. Na de drukbezochte opening van de route, begon het te lopen. Haar rol bij onderhoud en beheer werd groter. Het betekende voor Natuurmonumenten intensivering van de samenwerking en dus vaker contact, dat overigens altijd uitstekend is geweest."

Met de komst van Henk Smouter, kreeg Landschapsbeheer meer body als projectorganisatie. Zo wisten de partijen samen verschillende subsidies binnen te halen. Denk aan het opschonen en vrijmaken van de poelen en wielen bij Ravenstein. Fons: "Wat we met landschapsbeheer ook deden, één plus één werd altijd drie. Een mooi voorbeeld is de Machareense eendenkooi waar, buiten een populierenbos, niets van over was. Natuurmonumenten verwierf het gebiedje via de Landinrichting. Met het Waterschap, Staatsbosbeheer, de heemkundekring, gemeente Oss en Landschapsbeheer Oss zaten we om tafel en bedachten we een plan. Landschapsbeheer Oss adopteerde het en het resultaat mag er tot op de dag van vandaag zijn."

Er kwam steeds meer werk naar Landschapsbeheer en een professionaliseringsslag kon niet uitblijven. Van materiaal tot opleiding en van beheer tot menskracht. En het resultaat was navenant. Van de langeafstandswandeling Maasmeanders tot de poelen en wielen bij Lith en het uitbaggeren bij kasteel Oijen tot de jaarlijkse actie Schone Maas. "Het is vooral bijzonder om te zien dat er op alle vlakken goede mensen in de club zitten", aldus Fons. "Van de voorzitter Ronald van Widdershoven tot de coördinator Tonnie van Hoof en van de mensen in het veld, Ton Velders als drijvende kracht tot Dick Roza, die mede vanaf

het begin af aan op fantastische wijze voor de zichtbaarheid van Landschapsbeheer Oss heeft gezorgd. Wat helaas ook gebeurt in 20 jaar, is afscheid nemen. Denk alleen al aan Bart Molenaar en Tonnie Wittenberg. En zo zijn er nog veel meer mensen, die we dankbaar zijn en aan wie we graag terugdenken."

Nu is Landschapsbeheer Oss niet meer weg te denken uit Oss. De uitdaging is eerder om alles te kunnen blijven doen, dan dat er te weinig werk is. Maar Fons is verder klip en klaar: "De samenwerking was goed, is goed en het kan niet anders dan dat het goed blijft!"

Landschapsbeheer Oss, dankjewel!
Namens het hele beheerteam Noordoost-Brabant & Rijk van Nijmegen van Natuurmonumenten.

De voltallige ploeg van het beheerteam Noordoost Brabant en Rijk van Nijmegen (Foto: Dick Roza)

Landschapsbeheer, 20 jaar jong, gefeliciteerd

Een organisatie die al 20 jaar in het landschap actief bezig is, verdient een felicitatie. Wij, van het IVN-Oss, hebben vanaf het prille begin contact met jullie. Wie in het landschap in en rondom Oss actief is komt elkaar vroeg of laat tegen. Zo ook wij.

IVN-Oss is meer van monitoren, meedenken, educatie en rondleiden. Jullie zijn meer van snoeien, knippen en onderhouden. Dat dat ook door velen van onze leden gewaardeerd wordt blijkt wel uit het feit dat er ongeveer 20 mensen van het IVN-afdeling Oss ook vrijwilliger bij jullie zijn. Een nauwe verwantschap dus.

Wij feliciteren jullie daarom van harte met dit jubileum en hopen nog een lange en gezamenlijke toekomst voor ons te hebben.

Hoe de Oss een dikbil werd

Zo'n 5.000 jaar geleden was Oss al een slimme plek om te wonen, daarvan getuigen de vele opgravingen in Horzak. Het was immers de flank van het hoge zand en het lage, breed uitwaaiende Maasdal. Op het zand het bos, voor bouw- en brandmateriaal en langs de rivier de malse kleigronden voor akkers en weiden. Kortom, hoog en droog en toch bij het varken, het graan en de vis.

In 1399 werd Oss een stad maar het zou tot 1994 duren voordat het wat vlees op de botten kreeg, Zwanenberg en Jurgens ten spijt. Vóór die tijd was het buitengebied vlees noch vis, zand noch klei. Wanneer je de stad uit fietste, fietste je gelijk een andere gemeente binnen. Met de Megense Maas en de Berghemse bossen werd de Oss eindelijk wat vetter. Tijd voor een visie op het buitengebied. Zo lag er in 1997 het Groenbeleidsplan: van Heikant naar Maaskant. Dat plan bracht samenhang in de kansen voor het buitengebied. En het was de aanzet voor de oprichting van de club Landschapsbeheer.

Met Ravenstein in 2003 dijde de Oss verder uit. Meer Maas, dijken, dorpen, polders en bossen. Dus een nieuw licht op het landschap. In 2005 zagen drie plannen tegelijk het levenslicht:

- Over Bossen, Beesten en Boerenland voor Natuur en Landschap;
- Verbonden aan de Maas voor Toerisme en Recreatie;
- Erfgoedplan voor Historie en Cultuur.

Toen gierde ook de zoveelste varkenspest over Nederland en bedacht het Rijk dat het landelijk gebied gereconstrueerd moest worden. Meer ruimte voor natuur, recreatie, water en cultuur. De boer moest beseffen dat het land, behalve voor productie ook voor beleving belangrijk was. Het buitengebied stond plotseling op belangrijke agenda's en er kwamen geldstromen op gang. Waar crisissen al niet goed voor zijn. Aldus reserveerde ook het grote, nieuwe Oss geld voor het uitvoeren van die drie prachtige plannen.

Het kon niet op. In 2011 schuift de gemeente Lith aan en hopla, in 2015 kwam er Geffen zomaar bij. De Oss is inmiddels uitgegroeid tot een echte dikbil. Op Moerdijk na de grootste van Brabant, met 45 kilometer Maasoever, 23 dorpen, een immens poldergebied en 400 hectare bos.

Sinds de pest in 2005 is veel moois in het buitengebied gerealiseerd. Bij al deze projecten speelde de stichting Landschapsbeheer een belangrijke rol, en nog.

Om maar een paar projecten te noemen:

- natuurontwikkeling in Herperduin/Maashorst;
- voorzieningen voor vleermuizen en oeverzwaluwen;
- robuuste riviernatuur bij Keent en Hemelrijkse Waard;
- ecologische verbindingen Erfdijk en Hertogswetering;
- opknappen eendenkooi bij Macharen;
- ommetjes rond de dorpen.

Ik herinner mij het eerste oprichtings-overleg in 1998, met mensen die er wel iets in zagen om de gemeente te helpen

de natuurambities waar te maken. Toen sprak ik voor het eerst Henk Smouter. Achteraf makkelijk gezegd, maar ik wist meteen dat dit een voorman moest worden van zo'n club landschapsbeheerders.

Het eerste project(je) van de stichting in oprichting, was de Vleermuistunnel. Het ombouwen van een in onbruik geraakte fietstunnel onder de Ruwaardsingel tot een verblijf voor vleermuizen. Samen met de mensen van het eerste uur, waaronder Ton Velders, ging het oorspronkelijke plan om de tunnel dicht te storten van tafel.

Ik koester nog altijd warme herinneringen aan dit project, ondanks dat er minder vleermuizen gebruik van maken dan we hadden gedacht.

Oss is er nog lang niet wat natuur betreft. Er liggen nog grote opgaven te wachten.

In het nieuwe plan, de Routekaart Groen, Blauw en Natuur, wordt vooral ingezet op de stad en de rand. Maar de grootste natuurwinst is te halen in de Osse landbouwpolen, door een gelijkwaardige plek te eisen binnen de energietransitie.

Er is nooit genoeg aandacht voor natuur en landschap. Mede dankzij de stichting Landschapsbeheer is Oss een volwassen plattelandsgemeente geworden met een mooier en malser buiten.

Ik ben er trots op aan de wieg gestaan te hebben van deze prachtige stichting. Trots op wat ze gedaan heeft, wat ze nog steeds doet en op wat ze hopelijk nog heel lang blijft doen, tenminste de komende 20 jaar!

Jos van Oorschoot
Adviseur Ecologie gemeente Oss
September 2018

Polderland moederland

*Ik ging uit fietsen om het land te zien.
Ik zag het polderland en zag het lijden
onder trekkers die het in repen snijden
en dunne drijfmest dreef er bovendien*

*langs kaarsrechte sloten, zonder bies of bloem.
Ik reed over 't asfalt en alles stonk.
Maar daar, boven 't zware motorgeronk,
hoorde ik zacht maar zuiver, een ver gezoem.*

*Het was een wolk die aan d'einder verscheen,
die groeide tot een zwermende, zwarte muur,
een oorverdovend, wanhopig gewezen.*

*Een machteloos offensief van de natuur,
vlinders, vogels, talloos en ik alleen,
smoorde die dag, in dat laatste middaguur.*

*Jos van Oorschoot, augustus 2018
Naar analogie van 'De Moeder De Vrouw', Nijhoff 1934*

RESPECT

En dan zie je ze....! Een groep vrijwilligers van Landschapsbeheer werkt in de polder en snoeit daar wilgen. Een fraai gezicht, die rijen wilgen in ons mooie landschap. Dat vrijwilligerswerk van enthousiaste mensen met hart voor de natuur is niet alleen waardevol voor het landschap maar ook voor de bewondering van fietsers en wandelaars die genieten van het landschap.

Als stichting Maasmeanders met als doel vanuit respect voor de natuur het economisch belang van de bijna 100 aangesloten ondernemers te behartigen is Landschapsbeheer een partner waarmee we graag samenwerken.

In de periode 2006-2008 hebben we samen de wandelroute "Anders langs de Maas" uitgewerkt en die gids is toen in grote oplage gedrukt. Landschapsbeheer is nog steeds de partij die het onderhoud op deze wandelroute uitvoert. Of wat dacht u van de realisatie van ruim 500 km wandelroute in de gemeente Oss en Maasdonk door het ontwerpen en aanleggen van een omvangrijk wandelknooppuntennetwerk. Regelmatig is er overleg over zaken die met het landschap, cultuurhistorie en/of recreatie te maken hebben. Daar waar mogelijk proberen wij ondernemers warm te krijgen voor steun en support van de plannen die de kwaliteiten van de omgeving verbeteren. In principe zijn onze Maasmeander ondernemers erbij gebaat wanneer de kwaliteiten m.b.t. landschap, cultuurhistorie en natuur beter worden omdat dit natuurlijk de eigen inwoners en bezoekers mobiliseert om het gebied wat vaker in te trekken. Op het gebied van streekproducten werken verschillende aangesloten ondernemers samen op met Stg. Landschapsbeheer (zie bijvoorbeeld bierbrouwerij(en) en de Landwinkel). In de toekomst mogelijk zaken als bakbomen, nieuwe wandel-/fietsroutes e.d., waar we elkaar kunnen helpen. Landerij VanTosse is een van de beste voorbeelden om producten van lokaal geteeld voedsel te ontdekken, proeven en beleven. Aan te bevelen voor een bezoek en producten van het land te kopen. Er is veel te zeggen over de inspanningen van Stg. Landschapsbeheer met al die passievolle vrijwilligers. De nieuwsbrieven bevatten veel informatie en zijn een visitekaartje voor jullie werkzaamheden.

Proficiat met jullie twintig jarig bestaan en dank voor de prettige samenwerking.

Jullie werk ondersteunt ons motto: Geniet... de Maasmeanders.

En dat zeg ik met heel veel respect voor jullie.

Jurriën van der Veer, voorzitter De Maasmeanders

maasmeanders

Brabants Landschap feliciteert...

Allereerst: Landschapsbeheer Oss van harte gefeliciteerd met jullie jubileum! Wat mogen de vrijwilligers trots zijn op de organisatie die er staat. Niet alleen omdat de sfeer goed is en er veel mensen actief zijn, maar vooral ook vanwege de resultaten buiten.

Die resultaten in het veld kennen jullie als Ossenaars veel beter dan ik. Ik ben zelf namelijk pas sinds dit voorjaar werkzaam bij Brabants Landschap als coördinator vrijwilligerswerk. Terugkijken op jullie werkzaamheden in afgelopen jaren, laat ik daarom aan een ander over. Wat ik wel kan zeggen is dat ik iedere keer dat ik in Oss op bezoek ben, ik weer onder de indruk raak van de hoeveelheid aan werk die door jullie verzet wordt. Al die bijenhoeven die getimmerd worden in de werkplaats, de cranberryvelden, de Tuinderij die er zo mooi bij ligt en de landmarks voor de bijen. En dan heb ik het nog niet eens over de 'reguliere' zaag-, schoonmaak-, en knotactiviteiten en de enorme aantallen vrijwilligers die actief zijn. Voor mij zijn jullie een inspiratie van wat er allemaal mogelijk is om met vrijwilligers natuur te ontwikkelen en het landschap te onderhouden.

Fijn ook dat alle Brabantse vrijwilligersgroepen op 6 oktober welkom zijn bij Landschapsbeheer Oss voor de opening van het natuurwerkseizoen. Ieder jaar organiseren we die opening bij een andere werkgroep waarbij (maximaal) 4 personen van iedere werkgroep deelnemen. Dit jaar zien en horen we meer over jullie activiteiten.

Landschapsbeheer Oss, ik heb er alle vertrouwen in dat jullie in de komende 5 jaar tot jullie volgende lustrum weer volop nieuwe projecten oppakken. Daarbij wens ik jullie heel veel succes!

Marjolein Jellema

Coördinator vrijwilligerswerk bij Brabants Landschap

Leo in het nieuws

Onze vrijwilliger Leo van Orsouw uit Berghem figureerde op 25 juli in een artikel in het *Brabants Dagblad*.

Oude raadhuis "verpatst"

In een artikel in de serie "Herindeling 1993" blijkt verslaggever Peter van Erp terug op de roerige jaren voordat Berghem op 1 januari 1994 bij de gemeente Oss werd ingelijfd. Leo was op dat moment wethouder van Berghem, dat toen 6700 inwoners telde. Een belangrijk item in het artikel was het feit dat het oude, in 1930 ontworpen en in 1987 uitgebreide, raadhuis "aan de hoogste bidder is verpatst," zoals Leo zegt. Hierdoor werden zowel de dorpsomroep en de heemkundekring verdreven. Leo erkent nu dat de afspraken over dat raadhuis destijds met de

gemeente Oss "niet helemaal waterdicht zijn geweest". Leo kan nog tal van verhalen vertellen over de acties van de Berghemnaars vóór de overname door Oss, bijvoorbeeld over de grote protestfietstocht over de snelweg naar het provinciehuis in den Bosch, om zich te verzetten tegen de annexatie, die helaas niet mocht baten. Ondanks alles is Leo toch best wel tevreden met de gang van zaken in zijn dorp, dat door de uitbreidingswijken "De Piekenhoef" en "het Reut" momenteel zo'n 10.000 inwoners telt. (DR)

Felicities van Waterschap Aa en Maas

In 2009 maakte ik kennis met Landschapsbeheer Oss in de persoon van Henk Smouter als projectleider. Hij was toen met het poelen- en wielentraject naast de Maasdijk bezig. De bedoeling was om een aantal verlande poelen/wielen weer waterhoudend te maken en zodanig in te richten dat er meer beschermde soorten hun plaats zouden vinden. Het waterschap heeft ook enkele van deze poelen in bezit. Dat is toen ook ver uitgevoerd. Henk regelde dan de contacten en de subsidiepot bij de provincie. Behoorlijk professioneel voor een vrijwilligersorganisatie. Daarna hadden wij steeds contact over kleinere projecten en klussen voor landschapsbeheer Oss. Inmiddels is Tonnie van Hooff ook aangeschoven en zijn er door jullie club al meerdere klussen gedaan op de Maasdijk. De knotwilgen varen er wel bij. We proberen daar vastigheid in te krijgen. Het is mooi om te zien hoe fanatiek en enthousiast alle leden zijn die aan zo'n werkdag meedoen. De professionaliteit vind ik een groot compliment waard. We kunnen zonder zorgen over veilig werken en juridische borging klussen door Landschapsbeheer Oss laten uitvoeren. De communicatie verloopt altijd prima.

Natuurwerkdag van Landschapsbeheer-Oss bij Het Gat van de Dam (Foto: Dick Roza)

Kortom, een hele prettige partner om mee samen te werken. We feliciteren de stichting daarom van harte en hopen nog heel lang een mooie samenwerking te hebben. Maak er een mooi "kristallen" jubileumjaar van.

Elly van Doorn
Gebiedsbeheerder Waterschap Aa en Maas

Landschapsbeheer snoeit wilgen aan de dijk in Megen in 2017 (Foto: Dick Roza)

Oud wethouder Jules Iding blikt terug...

Het was 20 jaar geleden toen ik de initiatiefnemers van landschapsbeheer Oss op bezoek kreeg. Ik was toen net aangetreden als wethouder en hoefde geen seconde na te denken om het initiatief onvoorwaardelijk te steunen. Samen zijn we naar Gemert getogen omdat daar destijds de meest actieve vrijwillige landschapsstichting van Brabant actief was. Het werd een lichtend voorbeeld, want Landschapsbeheer Oss ging als een speer van start. Inmiddels is het zo ver dat ze vanuit Gemert komen kijken hoe ze het in Oss geschopt hebben tot misschien wel de grootste vrijwillige landschapsclub van Nederland. Landschapsbeheer Oss onderscheidt zich door kennis en visie, passie en betrouwbaarheid (Aristoteles: Logos, pathos, ethos). Het is een groep mensen waarmee het prettig werken is en die overal gedenkwaardige sporen achterlaat in het landschap van de gemeente Oss. Als ik een punt van kritiek mag noemen is het in de richting van de gemeente Oss. Beschouw landschapsbeheer als blijft niet als een commerciële opdrachtnemer, maar als een veelbetekend vrijwilligersinitiatief. Ze heeft met haar enorme prestaties het vertrouwen dubbel en dik verdient om verlost te blijven van een eindeloze bureaucratische schriftelijke verantwoordingsplicht.

Jules Iding

Felicities van De Koornbeemd

De vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss zullen in de loop van de jaren zeker wel eens de grote graafmachines van De Koornbeemd Cultuurtechnische Werken uit Oss gezien hebben op één van hun projecten.

Al 15 jaar een vaste partner

Het bedrijf ondersteunde Landschapsbeheer bij tal van zware klussen, zoals het graven of uitdiepen van poelen of het weghalen van groot groenafval. Sporadisch velde De Koornbeemd ook bomen op een locatie. Ook de aanleg van natuurinrichtingen wordt in combinatie met Landschapsbeheer gedaan, De Koornbeemd de oliedruk, Landschapsbeheer de bloeddruk, zoals men dat bij De Koornbeemd zegt. De samenwerking met Landschapsbeheer Oss loopt zeker al 15 jaar, eerst via Henk Smouter en de laatste jaren met Tonnie van Hooff als contactpersoon. Alle medewerkers van De Koornbeemd feliciteren Landschapsbeheer en haar vrijwilligers van harte met het 20-jarig bestaan en hopen nog lang met Landschapsbeheer te mogen samenwerken.

Waar werkten we?

We begonnen op 13 juni op een nieuwe locatie met de fraaie naam de Spaander Straatsche Akkers, gelegen tussen Berghem en Oss.

Spaander Straatsche Akkers

Het gebied is ingericht als natuurlandbouwgebied, met daar doorheen wandelpaden en natuurlijke speelvoorzieningen. Langs de Weg van de Toekomst zijn zo'n 700 klimaat-adaptieve struiken geplant, de zogenaamde "Green Junkies" (zie nieuwsbrief Maart 2018, pag. 7) om daarmee fijnstof van het drukke verkeer op te vangen. Opvallend zijn de 25 grote zonnepanelen in het gebied, dat ongeveer 12 ha groot is. De landbouwpercelen worden door Landchapsbeheer gepacht van de gemeente Oss en met tarwe, spelt etc. ingezaaid. De paden, beplantingen, bloemenweides en speelvoorzieningen worden ook door ons onderhouden. We werkten die dag, samen met Loonbedrijf De Koornbeemd, mee bij het aanleggen van speelvoorzieningen, maakten een afrastering, schoonden de paden en verrichtten maaiwerk (zie foto Spaanderstraatse akkers op voorpagina). Op 22 juni en 10 augustus kregen de Groenendijk en de Diedense kleiputten een onderhoudsbeurt en op 29 juni en 7 juli ondergingen het Vierwindenbos en het Docfabos eenzelfde behandeling.

Bergsche Hoeve

Op 13 juli was De Stelt aan de beurt, waar het riet van de poel aan de Koningsweg werd gemaaid. Op 15 augustus verwijderden we prunus, bramen- en berkenopslag op de Erfdijk in Herpen en op 24 augustus bood zich alweer een nieuw project aan, genaamd "de Bergsche Hoeve", gelegen aan de westkant van de Ruwaard in Oss aan de hoofd-fietsroute langs de spoorlijn. Twee plas-drasgebieden waren er dichtgegroeid met riet, wilgen en elzen. Met 28 vrijwilligers maaiden we het riet en verwijderden de opslag. Een zevental mensen van de dinsdaggroep had op 10 juli het werk al voorbereid. Maria Michiels, gaf vooraf een korte uitleg over het gebied. Een week later, op zaterdag 1 september, gingen we verder met het werk, met Maria als meewerkende floragids. We verwijderden prunus en vlier op een eeuwenoud zomerdijkje en startten, met een graafmachine van Loonbedrijf de "De Koornbeemd", met het uitdunnen van een verwilderde elzensingel op een weiland naast volkstuin "De Bus", dat sinds kort ook onder onze hoede valt. In dat weiland zal ook nog een poel gegraven worden. Hiernaast geeft Maria Michiels een mooi sfeerverhaal over de Bergsche Hoeve.

Dick Roza

Na snoei- en kapwerk (Foto: Dick Roza)

Bergsche Hoeve

Op 10 juli werkten we met zeven personen (waaronder ik als enige vrouw) in "ons park", de Bergsche Hoeve. Het voelt nl. aan alsof het een beetje ons park is. Ik woon er al 48 jaar en ken het gebiedje heel goed. Het ligt aan de westelijke rand van Oss, kort bij de voetbalvelden van S.V. Ruwaard. Het is genoemd naar een oude boerderij daar in de buurt, die deze naam droeg op Geffens grondgebied. Nu hoort het bij de grote gemeente Oss. Groot was de verbazing van onze vrijwilligers dan ook toen ze 's morgens richting Geffen reden in plaats van naar Berghem ("Berge" voor insiders).

Het gebiedje is heel bijzonder. Er ligt nl. een heel oud zomerdijkje dwars door het terrein dat nog dienst heeft gedaan tijdens overstromingen van de Beerse Overlaat. Op oude kaarten van 1870 is dit zomerdijkje al te zien. Toen de spoorlijn Den Bosch-Nijmegen is aangelegd moest die ook flink hoog worden. Het was een laag gelegen gebied. Ik heb me laten vertellen dat, waar wij wonen ook een meter grond opgebracht is om te kunnen bouwen. Het dijkje was na de aanleg van de spoorlijn niet meer van nut. Nadat eind jaren negentig het terrein onder handen genomen is door de gemeente Oss en de oevers van de waterpartijen glooiend zijn gemaakt heeft de Bergsche Hoeve zich ontwikkeld tot een prachtig natuurgebiedje. Later, vijf jaar geleden, is het nog eens onder handen genomen en zijn er meer waterpartijen ontstaan.

Er zijn pas-dras stukjes gemaakt met prachtige wilde bloemen. We hebben het terrein ook een aantal malen geïnventariseerd met de plantenwerkgroep van het IVN. In de zomer staat het vol met kattenstaarten, watermunt, lis-dodde, riet, heel bijzonder is de zwanenbloem, rolklaver, knopig helmkruid en sinds dit jaar groeit er langs de oever de grote ratelaar, een half-parasiet. Dat betekent dat hij zijn voedingstoffen in dit geval uit grassen haalt. Op het oude dijkje groeit de salomonszegel.

Waarom werkten wij hier!!! Natuurlijk heeft zo'n gebiedje onderhoud nodig. De wilgensoorten en het riet groeien het wandelpad op, de elzen groeien als kool en worden te groot. Als we niets doen ontstaat er een elzen- en wilgenbos. Dat zou jammer zijn. Want er vliegen vanwege al die bloemen prachtige vlinders, libellen, en andere insecten. Er zitten veel kikkers en er zijn drie soorten vleermuizen waargenomen. Ik hoor de karekiet regelmatig en ook lijsters en merels. Ook wonen er de groene en grote bonte specht. We zijn daarom die ochtend heel selectief bezig geweest met wilgen en elzenopslag uittrekken of afknippen. Een dankbaar en gezellig werkje. Je moet zeker eens komen kijken.

Maria Michiels

Oude situatie (Foto: Maria Michiels)

Kort Nieuws

Nieuwe wandelkaarten Brabant

Routebureau Brabant heeft, met steun van VVV Noordoost-Brabant uit Den Bosch, in juli de eerste wandelkaarten uitgebracht van het volledige knooppuntennetwerk in Brabant. Er zijn acht kaarten uitgebracht, die samen circa 10.000 kilometer aan wandelnetwerk weergeven.

Vrijwilligers zijn ogen en oren

De routes verbinden de mooiste paden in de provincie met elkaar. De routekaarten hebben een schaal van 1:40.000 en tonen details tot op straatniveau. Je kunt er op een gemakkelijke manier de mooiste plekken van Brabant mee ontdekken. Bijzonder is dat de wandelkaarten ook ondergronden weergeven. Verharde en onverharde wegen en "laarzenpaden" (zoals natte bospaden) hebben elk een eigen aanduiding. Deze informatie is afkomstig van de ruim 250 vrijwilligers, die samen met het routebureau het wandelnetwerk beheren en onderhouden. De vrijwilligers zijn de ogen en oren in het veld. Dankzij hun betrokken inzet kunnen ze het routenetwerk en dus ook het kaartbeeld actueel houden. Het wandelnetwerk bestaat uit de regiokaarten: Brabant West (3 kaarten), Brabant Midden (1 kaart), Brabant Noordoost (2 kaarten) en Brabant Zuidoost (2 kaarten). Belangrijk is om te vermelden dat de kaart Brabant Noordoost (o.a. 's-Hertogenbosch, de Maashorst en het Groene Woud) de kaart is waar Oss volledig op staat. Op de andere kaart Brabant Noordoost (o.a. Land van Cuijk) staat slechts een stukje van Herpen en Ravenstein. De kaarten zijn te koop voor 5,95 euro per stuk bij de lokale VVV-kantoren of online te bestellen via: webshop.visitbrabant.com/wandelkaarten. (DR)

Hans Hurkmans poseert bij infobord

Wandelroute "Hartje Ruwaard"

Op 9 mei heeft wethouder Anemieke van de Ven de wandelroute "Hartje Ruwaard" geopend. Deze route is ontstaan in samenwerking met het Sport Expertise Centrum (SEC), GGD, Brabant Zorg, Proeftuin Ruwaard en bewoners uit de wijk. De praktische uitvoering was in handen van Landschapsbeheer Oss.

Hartjes geven richting aan

Het doel van deze route is om verschillende punten in de wijk de Ruwaard met elkaar te verbinden om ontmoeten en bewegen te stimuleren. De wandelroute moet méér zijn dan een gewone wandelroute! "Hartje Ruwaard" is een interactieve wandeling van 4,5 kilometer dwars door de wijk, die is aangegeven met hartjes die de looprichting aangeven. Je kunt op elk gewenst punt starten en eindigen. Onderweg zijn enkele tientallen bordjes met een QR-code geplaatst die, na het scannen met je mobiel, informatie geven over de plek/het gebouw waar je langs loopt of bootcamp-/fitnessoefeningen laten zien bij een sportveldje. Ook worden er mooie gedichten weergegeven bij een bankje op een rustige plek in het park.

Afwerking door Landschapsbeheer Oss

Op het moment dat de opening van de route al gepland was en de praktische uitvoering aan de orde was, werd de hulp van Landschapsbeheer Oss ingeschakeld. Met onze expertise op het gebied van wandelroutes hebben we i.v.m. de te korte deadline ervoor gekozen om de interessante opdracht in twee fases op te leveren: vóór de opening zijn stickers van de

hartjespijlen en QR-odes zoveel mogelijk op bestaande objecten, zoals lantaarnpalen, prullenbakken en elektriciteitskastjes, geplakt. Op vijf plekken waar dat niet mogelijk was, zijn onze welbekende wandelpadpalen geplaatst en de stickers op een aluminium wandelbordje geplakt en vastgeschroefd. Na de opening en het verwerken van tips en klachten is er een begin gemaakt met de 2e fase, waarin we nog eens 28 palen en een groot infopaneel met plattegrond nabij speeltuin Elckerlyc en kinderboerderij/NME-centrum De Elzenhoek geplaatst hebben. De Ruwaard kan trots zijn op zijn unieke wandelroute! NB Naast Eric Megens, die bovendien verslag schreef, moet ook onze vrijwilliger Hans Hurkmans nog genoemd worden. Beiden hebben zich optimaal ingezet bij het werk aan de wandelroute. Eric Megens

Nieuwe fietsknooppuntenkaart verschenen

In juni is een nieuwe en handzame fietsknooppuntenkaart Noordoost-Brabant en Land van Maas en Waal verschenen. Kaart met groot bereik.

Kaart met groot bereik

Aan de kaart is meegewerkt door vijf organisaties in het Maasgebied, t.w. Stichting Maasmeanders, Maashorst betrokken ondernemers, Maashorstboeren, TRV-Bernheze en Het verrassende platteland van Cuijk. De kaart bestrijkt een groot gebied, dat loopt van Pannerden tot Geldermalsen en van Vierlingbeek tot Boxtel. Op de kaart zijn tevens ruim 300 adressen vermeld op het ge-

bied van horeca, overnachtingen, kunst, cultuur, beweging en ontspanning en streekproducten. Op 23 augustus heeft Jurriën van der Veer, voorzitter van Maasmeanders de nieuwe fietskaart officieel uitgereikt aan Sander Bos, wethouder van de gemeente West Maas en Waal en aan twee sportieve inwoners van Appeltern. De fietsknooppuntenkaart is gratis verkrijgbaar bij de VVV's, Toeristisch Informatiepunt Megen, Toeristisch Informatiepunt Ravenstein, Natuurcentrum de Maashorst, het Informatiepunt van Brabants Landschap in Keent en bij nog een vijftal ondernemers in de regio. (DR)

Wandelen met IVN-Oss

Tot het eind van het jaar zijn er vier wandelingen georganiseerd.

Zondag 7 oktober Herfstwandeling "Op zoek naar paddenstoelen"

Lengte 3 km, 2 uur. Vertrek om 14.00 uur van parkeerplaats t/o Willibrordusputje, Willibrordusstraat 81, Oss.

Zondag 14 oktober Stiltewandeling "Stilte in de natuur"

Lengte 3 km, 2 uur. Vertrek om 14.00 uur van parkeerplaats bij openluchttheater Hoessenbosch, Berghem.

Zaterdag 27 oktober "Nacht van de Nacht in de Hemelrijke Waard"

Lengte 3 km, 2 uur. Vertrek om 19.00 uur van uitkijktoren aan de Oijense Benedendijk t.h.v. de Vlierstraat, Oijen.

Woensdag 26 december "Kerstwandeling door de Stelt"

Lengte 5 km, 2 uur. Vertrek om 10.00 uur van hoek Amelsestraat/Koningsweg, Oss. (DR)

beleef de natuur!

Wandelingen Maasland Gilde

Woensdag 19 oktober

Van 14.00 tot 16.00 uur.
"Vogelkijkhut en Kraayenbergse plassen aan de weg van Gassel naar Geest, nabij Cuijk.

Woensdag 16 november

Van 14.00 tot 16.00 uur.
Schaijkse hei, aan de rand van de Maashorst. Voor startpunt en andere informatie: website.

www.maaslandgilde.nl/wandelingen

Vijfde wisent kalfje geboren

Bij de wisentkudde in de Maashorst is een vijfde kalf waargenomen op 6 september. Hiermee telt de kudde nu 18 dieren. Het jongste kalf werd door één van de rangers gesignaleerd in het bos.

Moeder zondert zich af

Wisentkoeien zonderen zich vaak enigszins af van de groep als de geboorte van een kalf zich aandient. Het dan ook zomaar zijn, dat het kalf al enkele dagen in het bos verstopt lag. Vanwege het beperkte zicht kon het geslacht van het jonge dier op 6 september nog niet vastgesteld worden. Het feit dat er dit jaar in de Maashorst weer kalfjes geboren zijn, betekent dat de wisenten er in goede omstandigheden leven. Het gebied biedt de kudde voldoende voedsel. In andere gebieden is bekend dat ze om het jaar kalfjes krijgen.

Foto van eerder geboren wissent kalfje

Mede door het warme weer heeft de kudde deze zomer veel tijd doorgebracht in het beschutte en koelere bos. Nu de temperatuur weer gezakt is, zal de kudde vaker het bos uitkomen. Vooral omdat het grasland weer aan het herstellen is. (DR)

Oogstfeest Kilsdonkse Molen

Op zondag 7 oktober zal van 11.00 tot 17.00 uur weer het jaarlijkse oogstfeest plaatsvinden bij de Kilsdonkse Molen in Heeswijk-Dinther.

Ook met fiets erheen

De dag wordt weer georganiseerd door de bakkers Lamers uit Oss en Heesch en de vrijwilligers van de Kilsdonkse molen. Beide molens zijn die dag volop in gebruik, er wordt speltbrood gebakken in een op hout gestookte oven en er is een knusse landelijke fair. Daar zal ook Landschapsbeheer Oss weer niet ontbreken. Er is natuurlijk ook weer volop muziek en zang als aangename omlijsting. U kunt ook op de fiets naar het evenement, met een tussenstop bij de Meierijsche museumboerderij in Heeswijk-Dinther. Een routebeschrijving vindt u op de website. (DR)

www.debakkerslamers.nl
www.kilsdonksemolen.nl
www.meierijschemuseumboerderij.nl

OERfestival De Maashorst

In de herfstvakantie van zondag 14 t/m vrijdag 19 oktober zal voor de tweede keer Oerfestival de Maashorst plaats vinden. Een festival voor jong en oud, met karakter, dat past bij het oergebied in Brabant; stoer, spannend, ruw en echt.

Perfect festivalsfeertje!

Met tal van activiteiten vol natuur, cultuurhistorie en archeologie en food laten de organisatoren van het festival Stichting Maashorst in Uitvoering en de "week van de Natuur" (een initiatief van de gemeente Oss en Waterschap Aa en Maas) de Maashorst in volle bloei beleven. Met een groots Foodevent, "Oerlekker Maashorst", op zondag 14 oktober in Herperduin en kleinschalige minifestivals en natuuractiviteiten in de vijf dagen erna garandeert men een intieme sfeer. Lokale culinaire hoogstandjes en akoestische muziek maken het oergevoel compleet. Oerfestival de Maashorst is het vervolg op het oerweekend dat vorig jaar werd georganiseerd. Vorig jaar lag de nadruk op een divers aanbod van beleefactiviteiten dwars door de Maashorst heen. Dit jaar is er bewust voor gekozen om activiteiten meer te bundelen vanaf een paar centrale festivallocaties. Van zondag t/m vrijdag staat er elke dag een andere locatie centraal. Naast een breed aanbod van beleefactiviteiten op het gebied van natuur en cultuurhistorie, is er op elke festivallocatie vermaak voor jong en oud en maakt lekker eten uit de streek en gezellige muziek het festivalsfeertje compleet. (DR)

www.oerfestivaldemaashorst.nl

Beleefroute "De Maashorst kookt over"

Een belangrijk onderdeel van het Oerfestival de Maashorst, dat van zondag 14 t/m vrijdag 19 oktober in Herperduin gehouden wordt, is de culinaire activiteit "Oerlekker Maashorst"

Langs 20 foodbedrijven

Om bezoekers kennis te laten maken met de foodsector in De Maashorst heeft VVV- Noord-oost-Brabant een beleefroute ontwikkeld. Wie die route volgt, doorkruist het prachtige gebied en geniet van de smakelijke acties van zo'n 20 foodbedrijven in de regio. De route is gratis af te halen bij verschillende informatiepunten van de VVV's in de regio. (DR)

www.oerlekkermaashorst.nl/vakmanschap-route.

IVN-dag 2018

Op zaterdag 6 oktober vindt de jaarlijkse IVN-dag plaats, ditmaal in Nijmegen. De hele dag staat in het teken van natuur en cultuurhistorie.

Bastei

Nijmegen is verkozen tot European Green Capital 2018. Een jaar lang is het de duurzame hoofdstad van Europa. Een prachtige plek dus om de Iendendag van het IVN te organiseren. Het plenaire ochtendprogramma vindt plaats in het historische Concertgebouw "De Vereeniging". Na de biologische en vegetarische lunch kan men aansluiten bij verschillende activiteiten en workshops. Van een excursie door het iconische Kronenburgpark tot een bezoek aan "de Bastei", het spiksplinternieuwe centrum voor natuur en cultuurhistorie. De dag begint om 10.30 uur (inloop vanaf 9.30 uur) en er zijn speciale activiteiten voor kinderen van 4 t/m 12 jaar van 10.30 tot 12.30 uur. IVN-leden betalen €12,50 en introducés €15,00. Aanmelden kan tot 20 september. (DR)

www.ivndag.nl

LOONBEDRIJF PETER LOEFFEN

Waterstraat 5, 5374 KB SCHAIJK • Tel.: 0486-461505 • Fax: 0486-464230

Week van biologie

Het Nederlands Instituut voor Biologie organiseert van 25 september tot en met 1 oktober weer de "Week van de Biologie" met als doel biologische begripontwikkeling voor iedereen.

Info nieuwste ins en outs

Het Nederland Instituut voor Biologie (NIBI) bestaat dit jaar 35 jaar. Dat lustrum wil men niet alleen vieren met relaties, maar met heel Nederland. Het NIBI vindt het belangrijk dat steeds meer mensen meer weten van de biologie. Omdat dat nodig is bij keuzes op gebied van voeding, gezondheid en duurzaamheid en omdat het gewoon leuk en interessant is om meer te weten van het leven op onze planeet. De "Week van de Biologie" bestaat uit een aaneenschakeling van openbare evenementen om alle Nederlanders kennis te laten maken met de nieuwste biologische ins en outs. Van openbare lessen tot symposia, publiekslezingen en excursies. Men doet dat allemaal samen met universiteiten, bedrijven en scholen die vol passie bezig zijn met biologie. (DR)

www.nibi.nl/nieuws/week-van-de-biologie

Week van veldbiologie

De KNNV (Vereniging voor veldbiologie) organiseert van 5 t/m 14 oktober de "Week van de Veldbiologie". Op diverse plaatsen in het land kan men meedoen aan een excursie, een lezing, een wandeling, inventarisatie of mini-cursus. (DR)

www.weekvandeveldbiologie.nl

Dutch Agrifood Week 2018

Van 5 tot en met 16 oktober staat Nederland in het teken van de toekomst van ons eten. Tijdens de vierde editie van de Dutch Agri Food Week krijgen bezoekers bij de boer, de voedselproducent, de kok, de wetenschapper en andere agrifood-experts een antwoord op de vraag: wat eten we nu in 2050? (DR)

www.agrifoodcapital.nl

Nacht van Nacht

In de nacht van zaterdag 27 oktober organiseren natuur- en milieuorganisaties voor de 14e keer de "Nacht van de Nacht". Veel gemeenten en bedrijven doven dan ook weer hun verlichting.

Schoonheid van de nacht

Tijdens die nacht worden door het hele land zo'n 500 activiteiten georganiseerd, waaraan gemiddeld zo'n 45.000 mensen deelnemen, die de schoonheid van de nacht kunnen ervaren. In onze regio organiseert IVN-Oss bijvoorbeeld 's avonds een wandeling door natuurgebied de Hemelrijkse Waard in Oijen. Zie IVN-wandelingen. (DR)

www.nachtvandenacht.nl

Winnaar project Wereldburger

Tijdens "Oss scoort Global Goals" dat op zaterdag 16 juni op het Sint Barbaraplein in Oss gehouden werd, is de 14-jarige Stijn Scholten van scholengroep Het Hooghuis met een vegetarische notenburgerde trotse winnaar geworden van het project "Wereldburger".

Op de kaart van de horeca!

Het project "Wereldburger", een nieuw en innovatief lesprogramma ontwikkeld door Gemeente Oss, Kenmerk Educatief, We Are Food Oss en Het Hooghuis, vond plaats in het kader van het themajaar "We Are Food". Het hele jaar 2018 staat elke maand een (agri-) foodthema centraal. In juni was dat "De Gezonde School". Het Hooghuis is gecertificeerd met het Gezonde School-vignet. Er deden bijna 900 inzenders mee aan de wedstrijd om een gezonde, cultureel diverse en duurzame burger samen te stellen. Stijn maakte een burger zonder dierlijke producten, die goed is voor het milieu en waarvoor veel minder water nodig is. Hij verwerkte in zijn burger "Sunny Barbecue" verschillende culturen waardoor het lekker werelds is: van

Turkse Tahin tot Griekse noten en van Hollandse sla tot de mango uit Zuid-Amerika. De burger van Stijn wordt geproduceerd door Dalco en zou op de kaart van verschillende regionale horecagelegenheden komen. (DR)

www.hethooghuis.nl/wereldburger

Food Festival Oss geslaagd, ondanks regen

In het weekend van 25 en 26 augustus werd in het Barbarapark in Oss (naast de Groene Engel) de vierde editie van Food Festival Oss gehouden.

Succes ondanks de regen

Food Festival Oss is het enige eetfestijn in de stad met lokale ondernemers. Bij de vele tientallen tentjes waren hapjes, drankjes en zoetigheden te proeven en er was een megastoker met vlees, voor de hartige trek. Voor de kinderen waren er kinderactiviteiten en workshops. Het was er goed toeven, ondanks de regenbuien die af en toe losbarsten. Met grote tentdoeken die boven het park gespannen waren, kon het publiek zich echter redelijk droog houden. (DR)

www.foodfestivaloss.nl

Midzomeravond in Arboretum

Op 21 juni vond op het Arboretum aan de Kerkesteeg in Gefpen een geslaagde Midzomeravond plaats, waarop een aantal leuke activiteiten werden georganiseerd.

Blij met activiteiten

Er werden houten beesten gezaagd t.b.v.* van het "Huisje-Boompje-Beestje-Pad" bij het Arboretum en een 10 meter lange bank kreeg een plaats tegen de halfronde schanskorfmuur. De planken voor de bank waren gezaagd van de bomen die vorig jaar aan de Heesterseweg werden gekapt. Ook werd er een Tai Chi-workshop gehouden. Stichting "Arboretum en Natuurbeleving" is blij dat er nog meer activiteiten plaatsvonden op het terrein. Zo was er op 14 juli een "We Are Food-picknick". Daar waren in gezellige kraampjes heerlijke streekproducten te koop. Kinderen konden de natuur ontdekken op het "Huisje-Boompje-Beestje -Pad", zich laten schminken of meedoen met spellen. Na afloop van de picknick vond het traditionele "roggemaaien" plaats in het

Arboretum als opmaat naar het streekfeest "Effe naar Geffe", dat op 2 september plaatsvond. (DR)

www.arboretumgeffen.nl

* Helaas werden er begin augustus weer twee betonnen kabouters en een houten fazant door vandalen vernield.

Nederlandse Vestingsteden

De Vereniging Nederlandse Vestingsteden, die zich het hele jaar rond inzet voor cultuur(historisch) toerisme in vestingsteden, biedt t/m december de volgende activiteiten aan in onze regio.

Wandelingen en winterfair

In Ravenstein is er op 23 september een rondleiding met gids in het leerlooiersmuseum en er zijn open stadswandelingen op 14 oktober, 11 november en 9 december. Op 16 december is er een kerstwandeling en een kerstmarkt rondom de pomp. In Megen rijdt op 7 oktober het toeristische treintje en in Grave wordt op 24 en 25 november een winterfair gehouden. Voor volledig programma van alle aangesloten vestingsteden zie website. (DR)

www.vestingsteden.nl

Nieuwe eigenaren Oude Pastorie Macharen

Hans en Joke Tigchelaar hebben na bijna 30 jaar de oude voormalige pastorie, aan de Kerkstraat verlaten. Paul Reizevoort (33) en Christa de Langen (29) hebben de zaken overgenomen. Ze zijn beide afkomstig uit het hogere horecasegment. Naast hun bed and breakfast, serveren ze ook een heerlijke lunch en hebben ze ruimtes voor vergaderingen, vieringen, trouwen en afscheid. (DR)

www.deoudepastoriemacharen.nl

Knuppelbrug Sint Annabos

Wijstgronden horen nat te zijn. In Uden is dat gelukkig al jaren weer het geval. Door deze vernatting is het deel van de wijstgrond nabij het Sint Annabos echter slecht toegankelijk geworden.

Vier nieuwe "ommetjes"

Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden, IVN en Vogelwacht willen de wijst in het bosje toch beleefbaar maken voor bezoekers. Zij willen dit doen via de aanleg van een 100 meter lange knuppelbrug over het meest natte stuk. Een knuppelbrug vormt een waardevolle aanvulling op de toeristisch-recreatieve infrastructuur van de wijst. Door de aanleg van één knuppelbrug van 100 meter kunnen er maar liefst vier nieuwe "ommetjes" worden gerealiseerd. Via een crowdfunding, waaraan door particulieren, recreatiebedrijven, de provincie en Staatsbosbeheer werd meegedaan, werd in zes weken het voor de knuppelbrug benodigde bedrag van 10.500 euro bij elkaar gebracht. De drie bovengenoemde organisaties hopen de knuppelbrug in september klaar te kunnen hebben. We publiceerden ook in juni 2011 en maart 2013 al iets over de wijstverschijnselen en met name over het Sint Annabos. Bioloog Nico Ettma, regiomanager van IVN-Brabant, schreef er in 2010 een boekje over "Vijf Wijstverschijnselen in Noord-Brabant". Hij meldde ons dat hij nog enkele exemplaren heeft en als men wil kan hij het ook gratis mailen via Nico.ettma@gmail.com. (DR)

Voorbeeld van een knuppelbrug

Op bomenpad door Geffen

Speciaal voor schoolkinderen van groep vijf t/m acht heeft "Stichting Arboretum & Natuurbeleving Geffen" drie wandelroutes ontwikkeld, waar ze alles te weten komen over de bomen die langs de routes staan.

Een rugzakje mee

Marieke van den Hurk en Leny Romme hebben de routes gemaakt. Het gaat vooral om kijken en doen. De kinderen leren onderweg naar de bomen te kijken. Ze ontdekken waarom vroeger bomen voor een boerderij in leivorm werden gesnoeid en hoe "de wiel" is ontstaan. De route loopt langs verschillende monumentale- of herinneringsbomen en tijdens de route "Noordwest" kan een bezoek worden gebracht aan een fruitteler. De routes duren ongeveer anderhalf uur en kunnen het beste in groepjes van vijf of zes kinderen gelopen worden. Ieder groepje krijgt een rugzakje mee met een boomhoogtemeter, een kompas, een meetlint, een stappenteller, een zoekkaartenboek en een klein doorzichtig potje met een loepdeksel. Ook is er voor ieder kind een boekje met korte informatieblokken, vragen en leuke opdrachten. (DR)

www.arboretumgeffen.nl

Kijkdagen Vogelakker

Op 29 juni en 24 augustus organiseerde Agrarisch Natuurbeheer Oost-Brabant (ANB) aan de Volkenseweg in de Peel twee kijkdagen bij het proefproject "Vogelakker". Een project om sterk bedreigde akker- en weidevogels te helpen.

Voor akker- en weidevogels

De proefakker van 2,5 ha was ingezaaid met drie stroken verschillende bloemen om te testen welk bloemenmengsel het beste past bij het pakket Vogelakker. Het project dient als voorbeeld en inspiratie voor boeren en particuliere grondeigenaren die aan agrarisch natuurbeheer doen. Eén van de doelen van deze proef is om aan te tonen dat de biodiversiteit van een vogelakker en goed voer voor de koeien samen gaan. De vogelakkerproef is een samenwerkingsproject van Agrarisch Natuurbeheer (ANB) Oost-Brabant en Agro As de Peel, die daarvoor extra subsidie hebben ontvangen. Zo kunnen boeren en particulieren die grond inzetten voor natuur, gecompenseerd worden voor gemiste inkomsten. Er zijn speciale pakketten beschikbaar, waarmee een optimaal plan gemaakt kan worden, zoals voor kievieten, leeuweriken en patrijzen. Ook insecten kunnen hiervan profiteren! (DR)

www.anboostnederland.nl

STEUNPUNT
Agrarisch Natuurbeheer

Nominatie Operatie Steenbreek

De gemeente Oss is, samen met de gemeenten Almelo, Eindhoven, Laarbeek, Leeuwarden en Leiden, genomineerd voor de "Operatie Steenbreek Trofee".

"Ontstenen" van tuinen

De grootte van het project is voor deze prijs niet doorslaggevend. Operatie Steenbreek (tegel eruit, plant erin) wil met

deze prijs innovatieve voorbeelden laten zien waar Operatie Steenbreek voor staat, namelijk initiatieven die een antwoord bieden op het stimuleren van de biodiversiteit, het "ontstenen" van de tuinen, het beperken van de gevolgen van de klimaatverandering en het werken aan de bewustwording rondom dit thema. Op 20 september, tijdens de Nationale Groendag* in den Haag, wordt de winnaar bekend gemaakt. Isabelle Diks, Tweede kamerlid en ambassadeur van Operatie Steenbreek, reikt de prijs uit. (DR)

*De Nationale Groendag is bedoeld voor professionals die in de openbare ruimte werkzaam zijn.

operatie steenbreek

Nieuw Norbertijner bier

Tijdens het generaal kapittel van de orde der Norbertijnen in Heeswijk-Dinther eind juli is een nieuw bier geïntroduceerd, het Abt Generaal Quadrupel.

Nu al vijf bieren

Het is een zwaar bier van 10,5% alcohol. Sinds men drie jaar geleden begon met bierbrouwen, brengen de Norbertijnen al vijf bieren uit. Eerder waren dat: Witheren Wit (4,5%), Norbertijn Blond (6%), Prior Dubbel (8%) en Abt Tripel (9%) uit. (DR)

www.berneabdijbier.nl

De Koornbeemd b.v.

Cultuur- en Civieltechnische werken

Langendonkweg 11b 5345 HR OSS

www.dekoornbeemd.nl

De helende kracht van de natuur

Op dinsdag 28 augustus heeft (feelgood) tuinontwerper Wim Lips uit Nistelrode zijn tweede boek gepresenteerd met als titel: "De helende kracht van de natuur". Eerder verscheen van zijn hand al het boek "De kracht van de rust".

Natuur herstelt uw balans Wim heeft "De helende kracht van de natuur" geschreven in samenwerking met verschillende vakgenoten, o.a. de uit België afkomstige Walter Planckaert en Edith Brouwer-Schreurs. Vanuit diverse invalshoeken is gekeken naar de invloed van de natuur op de mens. Enkele hoofdstukken: uit het boek: "Hoe reageert ons lichaam op de aanwezigheid van natuur en natuurlijke elementen?" en "Hoe kan de natuur onze balans herstellen en hoe kunnen we dat toepassen in ons dagelijkse leven?" Boek bestellen? Stuur een mail naar email@lipsgroen.nl met uw naam, adres en woonplaats met vermelding "De helende kracht van de natuur". Het boek wordt u dan na uw betaling van 25 euro binnen twee werkdagen toegezonden. Het rekeningnummer is: NL 46 Rabo 0120050889. Het boek is ook af te halen bij Lips Groen, Weijden 77 (5388 HM) in Nistelrode. (DR)

Wim Lips tijdens de presentatie van zijn boek

Bomen voor koeien

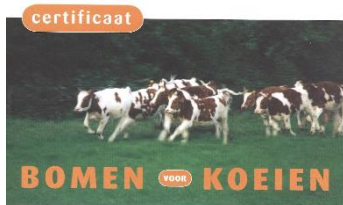
Vroeger stonden in bijna ieder weiland heggen, bosjes en grote bomen. Tegenwoordig zie je vaak alleen nog maar kale grasvlaktes, begrensd door prikkeldraad of sloten.

Plant één of meer bomen!!

Het vee staat tegenwoordig verschrikkelijk te puffen in de hete zon of zonder bescherming in striemende regen. Zeker in de maanden juni en juli maakten veel mensen zich zorgen over de koeien die in de brandende zon stonden. Maar er bestaat nog steeds de campagne "Bomen voor koeien". Met als doel een kleurrijk en

diervriendelijk landschap met luwteplaatsen, schaduwbomen, heggen, poelen en ecologisch beheerde slootranden. Het is een voortzetting van de actie die startte in mei 2000 op initiatief van Stichting wAarde, Vroege Vogels en Landschappen.nl. Er zijn toen 100.000 bomen aangeplant. We zijn nu 18 jaar verder en door de klimaatveranderingen zullen er steeds vaker van die hete droge zomers komen. Tijd dus voor nieuwe actie!! U kunt voor een bedrag van €10 één inheems boompje kopen, dat dan op een passende plaats in het landschap geplant wordt. U ontvangt voor uw donatie een certificaat en in april 2019, na het plantseizoen, krijgt u een uitgebreid verslag over de boompjes die dankzij u zijn geplaatst. U kunt uw bestelling voor één of meerdere boompjes doorgeven aan Stichting wAarde. U ontvangt dan een bevestiging en een factuur. (DR)

factuur.info@waarde.nl

Wandelen en fietsen langs Romeinse Limes

De geschiedenis van de Romeinen, die zo'n 2.000 jaar geleden in ons land leefden, is hot, óók in onze regio. Zie de recente spectaculaire opgraving van vele Romeinse schepen en delen van een brug in het zandwingsgebied "Over de Maas" tussen Alphen en Dreumel en het openlucht muziektheaterspektakel Julius Caesar aan de Maas in juni in Lith.

Langs historische grens

Wandelaars en fietsers kunnen sinds mei van dit jaar ook de oorspronkelijke grenzen van het Romeinse gebied de Limes (spreek uit: Lie-mes), die dwars door Nederland van Katwijk aan Zee tot aan de Duitse grens liepen, ervaren door middel van twee lange afstandsroutes. De Limesroute en het Romeinse Limespad volgen de historische grens zo nauwkeurig mogelijk en verbinden daarbij belangrijke historische plekken, zoals het oude fort "Nigrum Pullem" (Zwammerdam), Castellum Hoge Woerd (De Meern) en

Museum Het Valkhof (Nijmegen) met elkaar. De Limesroute is ca. 200 kilometer lang en kan in zes gedeeltes worden gefietst. Het Romeinse Limes wandelpad heeft een lengte van ca. 300 kilometer en is opgedeeld in etappes van ca. 5 kilometer. Van zowel de fietsroute als het wandelpad is een gids verschenen. De fietsroute-gids is voor €9,95 te bestellen op de webshop van de ANWB en de wandelgids kan voor 18,70 euro worden besteld bij Wandelnet. (DR)

www.romeinselimes
www.romeinenu.nl

Boom van het jaar

SBNL Natuurfonds organiseert voor het eerst een landelijke "Boom van het Jaar-verkiezing". Het gaat daarbij niet zozeer om het uiterlijk, maar om de levensgeschiedenis van de boom. De verkiezing is onderdeel van de "Europese Boom van het Jaar-verkiezing".

Kies voor "troeteleik" Ulvenhout!

Na een voorverkiezing, waarbij 265 mooie of oude bomen of bomen met een geschiedenis werden ingezonden, heeft de jury nu uit elke provincie één boom geselecteerd, die meedoet aan de uitverkiezing tot "Boom van het jaar". De winnende boom krijgt eeuwige roem, maar er is ook een bedrag van €2.500 beschikbaar om de boom of de omgeving op te knappen. Voor de provincie Noord-Brabant kwam de zogenaamde "troeteleik" van Ulvenhout uit de bus. Die majestueuze boom, die al sinds de aanleg van de A 58 in de zestiger jaren in de middenberm van de zeer drukke snelweg staat, wordt nu door plannen voor uitbreiding van de weg met kap bedreigd. Al 3.000 mensen hebben een petitie om de boom te sparen ondertekend!

U kunt alle twaalf genomineerde bomen op de website bekijken, maar wie Brabander in hart en nieren is, stemt natuurlijk, vóór 15 oktober, voor de "troeteleik". Zou de boom de prijs winnen, dan is het bedrag van €2.500 natuurlijk heel goed besteed. (DR)

www.deboomvanhetjaar.nl

Van hommeltot hooiwagen

In het boek "Van hommeltot hooiwagen" schetst Monica Wesseling, een gepassioneerde natuurjournaliste, 27 prachtige portretten van insecten. Behalve over spin en doodgraver schrijft ze ook over pissebed en oorworm.

Wetenschap met humor

Het is een boek vol verwondering, waarin je kennismaakt met de curieuze eigenschappen van insecten en andere kriebelbeestjes. De vermakelijke verhalen brengen het vernuft, de overlevingskracht en het aanpassingsvermogen van deze kleine dieren onder de aandacht en zijn door Wesseling opgeschreven met de nodige humor. Het dagblad Trouw recenseerde het boek van Wesseling in een artikel van twee pagina's in haar editie van 23 juli onder de kopregel "Bromvlieg en patholoog zijn dikke vrienden. Het boek van 144 bladzijden kost €14,99, wordt uitgegeven door Uitgeverij Luitingh Sijthof en heeft ISBN-nummer 9789024580842. (DR)

Naar een gezonde, drinkbare Maas!

Op 5 juli waren 80 "koersbepalers", afkomstig uit overheden, waterschappen, industrie en milieuorganisatie op uitnodiging van gastheer Waterschap Aa en Maas in Den Bosch bijeen, om te praten over een schone, vitale en drinkbare Maas.

Aanpakken bij de bron

Mede initiatiefnemer was de ecooloog, filosoof en bedrijfskundige Li An Phoa*, die van 15 mei tot 15 juli de 925 kilometer van de bron van de Maas in Frankrijk tot aan de monding van de rivier in Nederland heeft gewandeld om zodoende aandacht voor drinkbare rivieren te vragen. Gezond water is van levensbelang, zeker nu de beschikbare hoeveelheid zoet water mondiaal steeds meer onder druk komt te staan.

Maaswater wordt gebruikt als bron van ons drinkwater (meer dan 15 miljoen mensen gebruiken het in het hele stroomgebied), maar het is ook van cruciaal belang voor natuur, landbouw en industrie. Vervuild water is zeer slecht voor het milieu en het ecologisch systeem en is duur om schoon te maken. Jaarlijks komen er meer dan 140.000 kilo medicijnen via het riool in ons water terecht! Achteraf reinigen bij de rioolwaterzuiveringen is niet voldoende. Een bronaanpak om te voorkomen dat water wordt vervuild is noodzakelijk. Wat er niet in komt, hoeft er ook niet uitgehaald te worden! De Maas vormt zo een goede spiegel en indicator voor de gezondheid van onze samenleving! (DR)

*Li An Phoa geeft wandelend in de buitenlucht college op o.a. Nyenrode en de Erasmus Universiteit. Ze stichtte de eerste Nomadische school "Spring College", heeft vooruitstrevende visies op ecologie en economie en won de VIVA 4000 Award in de categorie "Wereldverbeters". Kijk voor meer info over haar op www.LiAnPhoa.nl

Vroege Vogels wint Zilveren Reismicrofoon

Het NPO-Radio 1 programma "Vroege Vogels" is op 21 juni onderscheiden met de "Zilveren Reismicrofoon". De jury gaf de prijs aan het programma omdat het, met inmiddels zo'n 2.000 uitzendingen, altijd met zijn tijd meegaat.

Voor een groener Nederland

De jury prees het programma omdat het meer dan een radio-programma is. Vroege Vogels is een platform, een community met radio, televisie en internet, waar je terecht kunt met al je meldingen omtrent flora en fauna. Het programma is al 40 jaar een vaste waarde en hoort tot de klassiekers van NPO-Radio 1 op de zondagochtend. Dierenwelzijn, milieu, klimaat en natuur in Nederland staan centraal. Als "advocaat" van de natuur en spreekbuis van het milieu maakte Vroege Vogels zich al die jaren hard voor een groener Nederland. (DR)

www.vroegevogels.nl

Speuren naar dassensporen

Het waarnemen van dassen is slechts voor weinigen weggelegd. Maar ondanks dat zijn er voldoende aanwijzingen voor hun aanwezigheid. Dassen laten immers altijd sporen na.

24 pagina's tips

Eind juni verscheen nieuwsbrief nummer 40 van Dassenwerkgroep Brabant. Ditmaal een gebundelde versie van de artikelen die eerder in de nieuwsbrief verschenen onder de rubriek "Stille getuigen". Daarin staat een groot aantal manieren om de aanwezigheid van dassen vast te stellen. In 24 pagina's in kleur leest u alles over wissels, haren, prenten, krabsporen, uitwerpselen, foerageer- en speelplekken, vluchtpijpen, tunnels en duikers. U kunt zich aanmelden voor de nieuwsbrief, die elk kwartaal verschijnt, door een email te sturen naar info@dassenwerkgroepbrabant.nl.

Dassenwerkgroep
Brabant

Kroegen en bier in Oss

Op 23 augustus werd in het stadsarchief in de bibliotheek in Oss de tentoonstelling "Kroegen en bier in Oss" geopend. De tentoonstelling is nog te bezoeken t/m 4 november.

Foto's en objecten

Aanleiding voor deze expositie is het culinaire themajaar "We Are Food". Bovendien werd op 23 augustus het boek "Tappen en slijten door de eeuwen heen" van Frans de Vorst gepresenteerd. Dat boek, over de geschiedenis van de brouwerijen, cafés en slijterijen in Oss van 1881 tot 2017, is voor €5 te koop aan de balie van het stadsarchief en de bibliotheek. In de kleinschalige tentoonstelling "Kroegen en bier in Oss" worden foto's uit de collectie van het stadsarchief van markante etablissementen getoond. De fotoselectie is aangevuld met objecten uit de brouwerijen die nu nog actief zijn in Oss en omgeving. (DR)

www.kroegeninoss.nl

Najaar 2018

Foei, foei, foei, wat is het toch warm, alom werd er geklaagd over de warmte en daarna over de droogte, het was ook niet niks, 9 weken geen of bijna geen regen en vaak dagen met een recordtemperatuur van meer dan 37 graden. Maar we kunnen er op rekenen, het wordt vanzelf weer kouder en ook wat natter. Alhoewel, de weerkundigen voorspellen ons nog veel hete zomers. We moeten ons er maar op voorbereiden. Ik reed kortgeleden over de Veluwe en zag veel bomen die helemaal bruin waren en niet omdat het blad in de herfstkleuren was gekomen Nee, compleet verdord. Laten we hopen dat het nog goed komt.

Intussen zijn we op weg naar het 20-jarig jubileum van Landschapsbeheer. Dat gaan we vieren op 6 oktober samen met afvaardigingen van vrijwilligers landschapsbeheerders van Brabants Landschap. Het zal een interessante dag worden. Intussen zijn de diverse granen geoogst, de hop groeit goed en de cranberry's zijn binnenkort aan de beurt om geoogst te worden. Helaas, het fruit langs de fiets- en wandelpaden en op de divers weijtjes is door de droogte niet tot goede wasdom gekomen. Volgend jaar beter.

We hebben ook opnieuw bezoek gehad van het inbrekersgilde, ondanks de dubbele beveiligingen wisten ze toch binnen te dringen met veel vernielde zaken. Helaas opnieuw alle zagen weg en ook de bosmaaiers. Nu gaan we rigoureuze maatregelen nemen. Camera's, geluid- en lichtalarm moeten ze gaan afschrikken. Dat het nodig is, vind ik wel schandalig, maar ja zo zit de wereld in elkaar. Er zijn helaas mensen die niet met hun handen van anderen spullen af kunnen blijven. (Netjes gezegd, hè?)

Het is inmiddels herfst geworden. Dat is samen met de lente het mooiste jaargetijde. De natuur gaat rusten. Dat mag ook wel na zo'n heftige zomer. Laten we hopen dat we dit jaar eens een stevige winter krijgen met lekker lang vorst en niet te veel sneeuw. Dat is ook goed voor de natuur en voor de schaatser onder ons. Elfstedentocht weer eens? Het is al weer 22 jaar geleden. Toch klimaatverandering? Volgens de heer Trump niet, hoor. Fijne herfst en mooie wandelingen in het herfstbos gewenst.

Beschouwer.

Van het land direct naar de klant!

Groenten, Fruit, Verse salades, Boeren zuivel, Kaas, Vlees, IJs, Streekproducten en Geschenken

Onze openingstijden:
 ma gesloten
 di t/m vr 10:00 - 18:00
 za 9:00 - 17:00

Wist u dat de familie Spierings, naast het melkvee bedrijf en de sierviskwekerij, ook een Landwinkel heeft? Hier vindt u een ruim assortiment verse producten uit de regio, waaronder VanTosse streekproducten. Kom snel eens langs, wij helpen u graag!

Spierings Vis U vindt ons aan de Oijenseweg 284 in Oss, net buiten de Oijense Zij naast Spierings Vis.

Oijenseweg 284 - Oss - www.landwinkelspierings.nl

MUIFEL

BROUWERIJ

Zin in een Muifelproeverij?
 Bezoek ons nieuwe proeflokaal op de Vikingenweg 5 in Oss.

Open op afspraak 06 - 4056 0581

www.muifelbrouwerij.nl

Weijen 77a 5388 HM Nistelrode
 T. 0412- 61 10 04
 E. info@vanliempdtuinenpark.nl

Tuin & Bosbouwmachines
 Beregeningsmaterialen
 Gereedschappen
 Service & Reparatie

www.vanliempdtuinenpark.nl

ZOTTE ZATERDAG EXTRA* KORTING OP DIESEL/BENZINE/LPG

Nu ook op **DONDERDAG**

(*Op basis van de DK brandstof adviesprijs. Deze korting vervangt de huidige korting)

Servicestation de Kock, Full-service tankstation aan de voorzijde. Self-service aan de achterzijde. 10L getankt, 2 euro korting op een wasprogramma naar keuze.

HESCHEWEG 223 OSS

Bijzonder smaakvol!

Terwaenen 28
 5341 DG Oss

[@ossetrotse](https://www.facebook.com/ossetrotse)
 Christian Chocolaterie Patisserie

Werkgroep Landschapsbeheer Oss

Werkdagen en mededelingen

Werkschema 2018

Oktober

Vrijdag 12, woensdag 17, vrijdag 26
Zaterdag 6 oktober: viering 20 jarig bestaan!!!

November

Vrijdag 9, woensdag 14, vrijdag 23, zaterdag 28
Zaterdag 3 november: Landelijke Natuurwerkdag!!!

December

Zaterdag 1, vrijdag 7, woensdag 12, vrijdag 21

Werktijden

De werktijd op de werkdagen is van 9.00-12.30 uur. Werklocatie en verzamelplaats worden tijdig per mail bekend gemaakt. Ook langere werktijden en extra werkdagen worden per mail doorgegeven.

Inlichtingen en aan- of afmeldingen

Inlichtingen en aan- of afmeldingen kunt u mailen naar wergroep@landschapsbeheer-oss.nl of naar pr@landschapsbeheer-oss.nl. U kunt ook bellen naar 0412-642368.

Telefoonnummers

Henk Smouter (algemeen/projectcoördinator) 06-54288252
Tonnie van Hooff (coördinator beheer) 06-37456820 (ook tijdens de werkdagen).

Klusjesochtend

Iedere dinsdag klusjesochtend op onze Landschapswerf aan de Tolstraat 3, 5342 NH Oss tussen 9.00-12.00 uur. Telefoon 0412-474322.

Op bezoek bij Landerij VanTosse

Op 21 juni kreeg Landerij VanTosse bezoek van een tachtigtal leden van TIBO, Netwerk voor het midden- en kleinbedrijf in Oss. TIBO organiseert 1 x per maand een activiteit waar haar leden. Deze keer viel de keuze van de maandelijkse activiteit dus op Landerij VanTosse. Na een verhaal over de Landerij werd een wandeling gemaakt door het bos en langs het hopveld. Daarna stond, onder de fruitbomen van de tuinderij, een verzorgde lunch klaar. Na de lunch was er nog een gezellige nazit. (DR)

(Foto: Thomas Seegers)

Mutaties Vrijwilligersgroep

In de afgelopen drie maanden meldden zich vier nieuwe vrijwilligers aan en nam er één afscheid.

De nieuwelingen waren: Wim Gobbels (62) uit Oss, Margret van Bohemen (53) en Martien van Rossum (64) eveneens uit Oss. Wim werkte voor het eerst mee in de Tolstraat op dinsdag 10 juli, Margret maakte op vrijdag 4 mei haar entree in de eendenkooi in Macharen en Martien liet op 1 september, toen we vlak bij zijn huis in het nieuwe project Bergsche Heihoek werkten, voor het eerst zien wat hij kan. Op de valreep meldde Margot Horst (65), die eerder al van 2005 tot 2017 vrijwilliger bij ons was, zich weer aan als vrijwilliger in de tuinderij. Anouk van Bree van de tuinderijgroep kreeg weer werk en stopte als vrijwilliger. Het totaal aantal vrijwilligers bedraagt nu 173. Bij dit artikel staat ook nog de foto Jan van Aken, die we in ons juni-nummer al voorstelden. (DR)

Nieuwe leden Vriendenclub

Er kwamen in de afgelopen drie maanden weer vier nieuwe leden van de vriendenclub bij, namelijk: "De Oude Pastorie" in Macharen, Willie Sommerdijk uit Beers, Arie Langevoort uit Oss en Martine Gielen, eveneens uit Oss. Welkom in onze lezerskring! (DR)

Ans van de Graaf overleden

Eind augustus bereikte ons het bericht dat Ans van de Graaf, de weduwe van onze op 10 mei 2010 overleden vrijwilliger Frans van de Graaf, op 18 augustus overleden is. Na het overlijden van haar maatje Frans heeft Ans de draad nooit meer kunnen oppakken, schrijven haar twee dochters in de rouwkaart. Ans die op 24 augustus in alle stilte gecremeerd werd, was na het overlijden van Frans jarenlang als vriend van Landschapsbeheer een trouw lezer van onze nieuwsbrief. Ook bezocht ze een enkele keer onze nieuwjaarsreceptie. (DR)

Wim

Margret

Martien

Jan

Jos van Niftrik overleden

Op 4 juni is Jos van Niftrik op 82 jarige leeftijd in Nuland overleden. Jos was in onze groep vrijwilligers een zéér geliefd persoon. Jarenlang was hij voor ons in alle rust actief in zijn geliefde natuurlijke omgeving, dit gepaard gaande met een warme belangstelling in de personen om hem heen. Markant was zijn blijde uitstraling en alleen hierom zullen we hem erg gaan missen.

Rob Boumans
Stichting Landschapsbelang
Maasdonk

